

5-GELIJKEDAGENMONITOR

2^e meting 2012-2013

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

5-GELIJKEDAGENMONITOR

2^e meting 2012-2013

- eindrapport -

dr. M.C. Paulussen-Hoogeboom
dr. M. de Weerd (projectleider)

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 – 531 53 15
Fax : +31 (0)20 – 626 51 99

Amsterdam, augustus 2013
Publicatienr. 2150-2
OND1350204

© 2013 Regioplan, in opdracht van de ministeries van OCW en SZW
Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan.
Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

INHOUDSOPGAVE

Managementsamenvatting.....	I
1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond.....	1
1.2 Doel en onderzoeksvragen	1
1.3 Opzet van de monitor.....	2
1.4 Deelnemende scholen eerste meting	4
1.5 Benadering en respons tweede meting	6
1.6 Leeswijzer	11
2 Invulling van het 5-gelijkedagenmodel	13
2.1 Inrichting van het rooster	13
2.2 Inrichting van de middagpauze	13
2.3 Onderwijstijd.....	15
2.4 Kosten	16
2.5 Knelpunten en oplossingen.....	19
2.6 Hoofdbevindingen	22
3 Invulling van de buitenschoolse opvang.....	23
3.1 Aanbod buitenschoolse opvang.....	23
3.2 Openingstijden	23
3.3 Overzicht opvang- en schooltijden per school	26
3.4 Hoofdbevindingen	27
4 Oordeel van betrokkenen	29
4.1 Oordeel van ouders	29
4.2 Oordeel van directies en onderwijspersoneel.....	33
4.3 Oordeel van managers en personeel van kinderopvang ...	35
4.4 Hoofdbevindingen	37
5 Effect op het onderwijs en de bso.....	39
5.1 Effect op de kwaliteit van het onderwijs.....	39
5.2 Effect op de effectieve onderwijstijden	42
5.3 Effect op de buitenschoolse opvang	43
5.4 Hoofdbevindingen	43
6 Effect op gebruik en kosten van bso	45
6.1 Effect op het gebruik van buitenschoolse opvang	45
6.2 Effect op de prijs van buitenschoolse opvang	49
6.3 Hoofdbevindingen	50
7 Het effect op arbeidsparticipatie	53
7.1 Bevordering van arbeidsparticipatie.....	53
7.2 Bevordering van combineren arbeid en zorg	57
7.3 Hoofdbevindingen	57

Bijlagen		59
Bijlage 1	Ervaringen bij de invoering van het model.....	61
Bijlage 2	Tabellen bij hoofdstuk 4	65
Bijlage 3	Tabellen bij hoofdstuk 7	67

MANAGEMENTSAMENVATTING

5-gelijkedagenmonitor: achtergrond en respons

De traditionele schooltijden worden steeds vaker als belemmerend en onpraktisch ervaren en daarom wordt vanuit verschillende maatschappelijke organisaties een andere inrichting van de onderwijstijden actief onderzocht en bevorderd. Een model om dit te doen is het 5-gelijkedagenmodel. In dit model hebben de vijf schooldagen van de week eenzelfde lengte. De leerlingen blijven tussen de middag meestal verplicht over op school.

De ministeries van OCW en SZW willen weten wat de gevolgen zijn van het 5-gelijkedagenmodel voor onderwijs, arbeidsparticipatie en het gebruik en de kosten van kinderopvang. Zij laten daartoe een groep scholen die het 5-gelijkedagenmodel hebben ingevoerd in de periode van 2011 tot 2014 monitoren. Voor u ligt de rapportage over de tweede meting die is gehouden in het schooljaar 2012-2013.

Uit het Onderwijsverslag van de Inspectie van het Onderwijs is bekend dat zo'n 60 scholen in het schooljaar 2010-2011 volgens het 5-gelijkedagenmodel werken. Aan de eerste meting namen 20 van deze scholen deel aan de 5-gelijkedagenmonitor. Aan de tweede meting hebben 18 van de 20 scholen uit de eerste meting deelgenomen. Voor de monitor zijn 18 directieleden en 11 bso-managers telefonisch bevestigd. Daarnaast hebben 674 ouders, 127 onderwijsgevers, en 29 bso-personeelsleden een vragenlijst ingevuld.

Praktische vormgeving van het 5-gelijkedagenmodel

Wat betreft de invulling van het model is er ten opzichte van de eerste meting niets veranderd. De meeste scholen beginnen om half negen 's ochtends en gaan door tot twee uur 's middags. Enkele scholen wijken daar iets van af door een kwartier vroeger of later te beginnen en een kwartier tot een half uur later te eindigen.

Alle scholen hanteren een continu-rooster waarbij op de meeste scholen een kwartier staat gepland voor de lunch. Op alle scholen eten de kinderen (in ieder geval) samen met hun leerkracht. Leerkrachten zijn ook in alle gevallen betrokken bij de begeleiding van de kinderen tijdens het middagspeeluur. Bij ruim de helft van de scholen duurt dat een kwartier. De overige scholen hanteren een langer middagspeeluur van 20 tot 30 minuten. Eén school hanteert geen middagspeeluur.

De onderwijstijd op de scholen varieert tussen de 4 uur en 45 minuten en 5 uur en 15 minuten per dag. De meeste scholen hebben een onderwijstijd van 5 uur per dag.

Oordeel directeuren over financiële gevolgen

Het oordeel van de directeuren over de financiële gevolgen van het 5-gelijkedagenmodel is ten opzichte van de eerste meting licht veranderd. Het aantal directeuren dat vindt dat het 5-gelijkedagenmodel geen gevolgen heeft

voor de kosten van de schoolorganisatie, is namelijk afgenomen, en het aantal directeuren dat van mening is dat het model hogere kosten oplevert, is toegenomen. Dit zien we ook terug bij de knelpunten. Een derde van de directeuren geeft daar namelijk aan nog steeds te kampen met (meerdere) 'oude' onopgeloste knelpunten, waarbij het in de helft van de gevallen om de bekostiging gaat.

Effect op het onderwijs en de effectieve onderwijstijd

Het aandeel van de personeelsleden dat aangeeft dat de effectieve onderwijstijd door het 5-gelijkedagenmodel is toegenomen, is kleiner geworden (van ongeveer de helft naar ongeveer vier tiende). Het deel van de personeelsleden dat van mening is dat de effectieve onderwijstijd (veel) kleiner is geworden, is echter niet veranderd (en bedraagt ongeveer twee tiende).

Net als bij de eerste meting, geven de directies van de monitorscholen aan dat de invoering van het model vooral heeft geleid tot: meer rust in de school, meer tijd voor leerkrachten om na schooltijd op school nog dingen te doen, en meer duidelijkheid voor ouders en leerlingen. Als negatief effect van het model wordt, net als bij de eerste meting, verreweg het vaakst de belasting van leerkrachten en/of problemen met de pauzes van leerkrachten genoemd. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit negatieve effect nu aanzienlijk vaker wordt genoemd dan een jaar geleden (16 vs. 9 keer).

Effect op gebruik en kosten van kinderopvang

Net als bij de eerste meting komt er, wat betreft de verandering in het gebruik van bso als gevolg van het 5-gelijkedagenmodel, vanuit de managers van kinderopvangorganisaties geen eenduidig beeld naar voren. Duidelijk is wel dat een substantieel deel van de managers geen veranderingen ziet in het gemiddelde aantal dagen dat wordt afgenomen of in het aantal kinderen dat de bso bezoekt. Bij managers die wel een toe- of afname zien, wijzen de redenen hiervoor echter vaak 'een andere kant uit'. Wat betreft het gebruik van bso op woensdagen en vrijdagen, begint het beeld zich af te tekenen dat het 5-gelijkedagenmodel hier weinig invloed op heeft.

Uit de enquête onder ouders blijkt dat een deel van de kinderen meer gebruik is gaan maken van bso en een deel juist minder met als gevolg dat we (voor de tweede keer) vinden dat het bso-gebruik sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel min of meer hetzelfde is gebleven. In het licht van de landelijke ontwikkelingen – die duidelijk op een dalend gebruik van buitenschoolse opvang wijzen – is dit een opmerkelijke bevinding.

Zowel bij de eerste als de tweede meting geeft een vijfde van de ouders aan minder gebruik te zijn gaan maken van buitenschoolse opvang vanwege beperkingen die zijn doorgevoerd in de kinderopvangtoeslag. Wanneer we kijken naar de uurprijzen van de kinderopvangorganisaties die aan deze monitor deelnemen, lijkt de invoering van het 5-gelijkedagenmodel niet gepaard te zijn gegaan met prijsverhogingen.

Effect op arbeidsparticipatie

De rol van het 5-gelijkedagenmodel bij veranderingen in arbeidsparticipatie is niet eenduidig. Van de respondenten en partners die meer zijn gaan werken sinds zij te maken hebben met het 5-gelijkedagenmodel, geeft ongeveer een derde aan dat het 5-gelijkedagenmodel hier een grote rol bij heeft gespeeld. Tegelijkertijd geeft een derde van hen aan dat het 5-gelijkedagenmodel hierbij juist geen rol bij heeft gespeeld. Ook van de respondenten en partners die minder zijn gaan werken, ziet zowel een substantieel deel wél als een substantieel deel géén rol van het 5-gelijkedagenmodel.

Effect op het combineren van arbeid en zorg

Ouders zijn ten opzichte van de eerste meting iets neutraler over de mate waarin het 5-gelijkedagenmodel het combineren van arbeid en zorg vergemakkelijkt. Bij de eerste meting gaf iets meer dan de helft van de ouders aan dat zij door het 5-gelijkedagenmodel beter in staat waren om de zorg voor het kind/de kinderen te combineren met werken. Bij de tweede meting was dit gedaald naar iets meer dan vier tiende van de ouders, en was het aandeel ouders dat hierover neutraal oordeelde met bijna 15 procent toegenomen.

De beoordeling van het 5-gelijkedagenmodel door ouders

De algemene tevredenheid van ouders met het 5-gelijkedagenmodel is tussen de eerste en tweede meting niet veranderd. Naarmate de arbeidsparticipatie binnen gezinnen groter is, zijn ouders meer tevreden met het 5-gelijkedagenmodel. Ouders van jongere kinderen zijn meer tevreden met het 5-gelijkedagenmodel dan ouders van oudere kinderen.

Ouders zijn het meest tevreden over de begin- en eindtijd en het verplichte overblijven. Ouders zijn het meest ontevreden over de hoeveelheid tijd die kinderen tussen de middag hebben om te eten. Desalniettemin is de meerderheid van de ouders ook over dit aspect tevreden. De (on)tevredenheid van ouders met de lengte van de eetpauze heeft mogelijk meer te maken met het verschil in eettijd ten opzichte van vóór het 5-gelijke dagenmodel dan met de daadwerkelijke lengte van de pauze (want die is op bijna alle scholen even lang). Deze veronderstelling wordt ondersteund door de bevinding dat de lengte van de eetpauze door relatief de meeste ouders als een (sterke) verslechtering wordt beschouwd ten opzichte van de situatie van vóór de invoering van het 5-gelijkedagenmodel.

Schooldirecties

De schooldirecties zijn in de tweede meting nog positiever over het 5-gelijkedagenmodel dan in de eerste meting. Negen tiende van de directeuren staat bij de tweede meting alles overwegend, zeer positief tegenover het 5-gelijkedagenmodel.

Onderwijspersoneel

Het onderwijspersoneel oordeelt hetzelfde over het model als bij de eerste meting: zeven tiende van de personeelsleden is er (zeer) tevreden mee. Wat

betreft de lunchpauze die zij in het nieuwe model hebben, zien we echter een negatiever beeld dan bij de eerste meting: de helft van de personeelsleden is daar (zeer) ontevreden over (tegenover vier tiende ten tijde van de eerste meting).

Managers en personeel van kinderopvangorganisaties

De bevroagde managers van kinderopvangorganisaties geven, net als bij de eerste meting, aan in het algemeen (zeer) positief te zijn over het 5-gelijkedagenmodel. Ook bij het kinderopvangpersoneel bestaat, net als in de eerste meting, een positief beeld over het 5-gelijkedagenmodel.

Voor- en nadelen van het 5-gelijkedagenmodel

Uit het onderzoek komen twee belangrijke voordelen van het 5-gelijkedagenmodel naar voren. Het eerste voordeel is dat het 5-gelijkedagenmodel tot meer rust in de school leidt. Dit wordt vooral bewerkstelligd door het verdwijnen van de overblijf en (daarmee) de komst van een doorlopende pedagogische lijn. Het tweede positieve effect van het 5-gelijkedagenmodel is dat leerkrachten hun werk efficiënter kunnen indelen. Na schooltijd is er meer tijd over om allerlei werkzaamheden te verrichten en bij elkaar te komen.

Het 5-gelijkedagenmodel heeft ook nadelen. Leerkrachten ervaren een hogere werkdruk dan bij de traditionele tijden en de helft van de leerkrachten is ontevreden over de eigen pauze. Ook de kosten die het model met zich meebrengt, zijn en blijven voor een deel van de scholen een belangrijk (knel)punt.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

De traditionele schooltijden in het basisonderwijs worden, als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen, in toenemende mate als belemmerend en 'onpraktisch' ervaren. Verschillende maatschappelijke organisaties zijn dan ook betrokken bij het onderzoek naar en de bevordering van een 'andere' inrichting van de onderwijstijd.¹ De veronderstelling hierbij is dat andere schooltijden verschillende voordelen zou kunnen hebben, zoals: een hogere arbeidsparticipatie (met name van vrouwen), efficiënter gebruik van kinderopvangvoorzieningen, meer 'rust' voor kinderen en leerkrachten en meer mogelijkheden voor leerkrachten om hun werk efficiënter in te richten.

Het 5-gelijkedagenmodel is een van die 'andere' manieren waarop de onderwijstijd kan worden ingericht. In dit model zijn (de naam zegt het al) alle schooldagen even lang en blijven leerlingen tussen de middag meestal verplicht over op school.

De ministeries van OCW en SZW willen graag meer zicht krijgen op de daadwerkelijke consequenties die het 5-gelijkedagenmodel heeft voor de betrokken partijen, en (daaruit volgend) wat de voor- en nadelen van dit schooltijdenmodel zijn. Teneinde deze vragen te beantwoorden voert RegioPlan de 5-gelijkedagenmonitor uit. In deze monitor volgen we, gedurende drie schooljaren², een groep scholen die werkt met het 5-gelijkedagenmodel. De voorliggende rapportage bevat de resultaten van de tweede meting (over het schooljaar 2012-2013).

1.2 Doel en onderzoeksvragen

In de monitor staan vijf thema's centraal:

1. de praktische vormgeving van het 5-gelijkedagenmodel;
2. het effect van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op het onderwijs;
3. het effect op het gebruik en de kosten van kinderopvang;
4. het effect van de invoering op arbeidsparticipatie;
5. de beoordeling van het model door de verschillende betrokkenen.

¹ Zo hebben VOS/ABB, MOgroep Kinderopvang, PO-Raad, het kinderopvangfonds en BOinK gezamenlijk het project 'Andere Tijden in onderwijs en opvang' opgezet. Deze projectgroep constateert dat de belangstelling voor een andere indeling van schooltijden groeiende is.

² Het gaat hier om de jaren: 2011-2012, 2012-2013 en 2013-2014.

Per thema zijn een aantal onderzoeksvragen geformuleerd. In onderstaand schema is een overzicht gegeven.

Onderzoeksvragen per thema
Thema 1
Praktische vormgeving van het 5-gelijkedagenmodel
1a Op welke manier richten scholen het rooster in en hoe was dat vóór de invoering van de nieuwe onderwijstijden?
1b Hoe richten scholen de middagpauze in voor leerlingen en personeel en hoe deden zij dat vóór de invoering?
1c Is de ouderbijdrage veranderd als gevolg van de invoering, hoe hoog is die nu en hoe hoog was die vóór de invoering?
1d Wordt er gedifferentieerd in de bijdrage van verschillende ouders en hoe was dat vóór de invoering?
1e Welke knelpunten zijn er bij het organiseren van het 5-gelijkedagenmodel?
Thema 2
Het effect van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op het onderwijs
2a Heeft het 5-gelijkedagenmodel effect op de kwaliteit van het onderwijs?
2b Heeft het 5-gelijkedagenmodel effect op de tijd die effectief beschikbaar is voor onderwijs?
Thema 3
Het effect van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op gebruik en kosten van kinderopvang
3a Wordt als gevolg van het 5-gelijkedagenmodel meer gebruikgemaakt van kinderopvang dan daarvoor?
3b Wat is het effect op de Rijksbijdrage aan kinderopvang?
Thema 4
Het effect van de invoering op arbeidsparticipatie
4a Bevordert het 5-gelijkedagenmodel de arbeidsparticipatie van de ouders?
4b Bevordert het 5-gelijkedagenmodel de mogelijkheden tot het combineren van arbeid en zorg?
Thema 5
De beoordeling van het 5-gelijkedagenmodel door de verschillende betrokkenen
5a Hoe beoordelen de ouders het 5-gelijkedagenmodel?
5b Hoe beoordelen kinderen het 5-gelijkedagenmodel?
5c Hoe beoordeelt het onderwijspersoneel het 5-gelijkedagenmodel?
5d Hoe beoordeelt het kinderopvangpersoneel het 5-gelijkedagenmodel?
5e Zijn er verschillen tussen de functionarissen binnen de school/kinderopvangorganisatie?
5f Is er een samenhang tussen de beoordeling van het 5-gelijkedagenmodel door ouders en personeel en de praktische vormgeving van het model?

1.3 Opzet van de monitor

Ten behoeve van de monitor volgen we, gedurende drie schooljaren (2011-2012, 2012-2013 en 2013-2014) de directie, de ouders en het onderwijspersoneel van een aantal scholen die werken volgens het 5-gelijkedagenmodel. Daarnaast worden de managers en het personeel van bso-locaties die aan deze scholen verbonden zijn, gevolgd.

Werving van scholen

Zoals beschreven in het rapport van de eerste meting³, bestonden er bij de start van deze monitor (eind 2011) verschillende beelden over het aantal basisscholen dat volgens het 5-gelijkedagenmodel werkt. Op basis van een enquête van de projectgroep 'Andere Tijden in onderwijs en opvang', uitgevoerd door Oberon in het voorjaar van 2011, werd geschat dat dat er ongeveer honderd moesten zijn.⁴ Uit het Onderwijsverslag van de Inspectie van het Onderwijs over het schooljaar 2010-2011 kwam echter een lager aantal naar voren: ongeveer 60.

De manier waarop scholen voor deelname aan deze monitor geworven zijn, is uitgebreid beschreven in het rapport van de eerste meting. Kort gezegd is de werving als volgt verlopen:

- De scholen zijn in eerste instantie geworven via de enquête die is uitgevoerd in opdracht van de projectgroep 'Andere Tijden in onderwijs en opvang'. Dit leverde 21 mogelijke deelnemers op.
- Vervolgens zijn er extra acties ondernomen. Er zijn oproepen geplaatst op de websites van de werkgroep Andere Tijden, de PO-Raad, Regioplan en het Landelijk Steunpunt Brede Scholen (LSBS). Er zijn oproepen getwitterd door Regioplan en Job van Velsen van het LSBS. Ten slotte is er geprobeerd om via Google extra scholen te traceren die met het 5-gelijkedagenmodel werken. Deze acties leverden gezamenlijk 20 mogelijke deelnemers op.

De directeurs van de 21 scholen die uit de enquête van 'Andere Tijden' naar voren kwamen, en de 20 extra scholen, zijn vervolgens benaderd om te peilen of zij (nog) aan de monitor mee wilden werken. Op twee van de scholen die in de monitor 'Andere Tijden' hadden aangegeven mee te willen werken aan de monitor bleek de invoering van het 5-gelijkedagenmodel geen doorgang te hebben gevonden. Van de 20 extra gevonden scholen gaven er 7 aan bereid te zijn om aan de monitor mee te werken. In totaal heeft de werving dus 26 (19+7) scholen opgeleverd die konden worden aangeschreven voor de eerste meting.

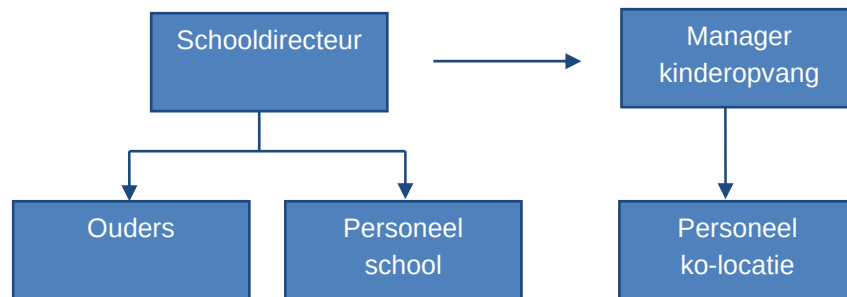
Benadering van de onderzoeksgroepen

De onderzoeksgroepen in deze monitor worden bij elke meting getrapd benaderd. De schooldirecteuren zijn het startpunt. Van hen krijgen we de contactgegevens van de managers van betrokken kinderopvangorganisaties en via de managers benaderen we vervolgens het bso-personeel. Het personeel en de ouders van de school worden eveneens via de schooldirecties benaderd (zie figuur 1.1).

³ Tillaart, J. van den en De Weerd, M. *5-gelijkedagenmonitor: Eerste meting 2011-2012*. Augustus 2012, Regioplan Beleidsonderzoek.

⁴ Met deze enquête werd de belangstelling voor andere schooltijden in het basisonderwijs in kaart gebracht.

Figuur 1.1 Schema benadering onderzoeksgroepen 5-gelijkedagenmonitor

Wijze van bevraging

In de oorspronkelijke opzet van de monitor worden de onderzoeksgroepen in alle drie de metingen bevraagd middels een internetenquête. Dit is ook de methode die we in de eerste meting hebben gevolgd. Bij de tweede meting is, in overleg met de opdrachtgever, besloten de enquêtes onder schooldirecteuren en kinderopvangmanagers te vervangen door telefonische interviews. De belangrijkste reden hiervoor was het zoveel mogelijk proberen te behouden van de scholen en kinderopvanglocaties die aan de eerste meting van de monitor hebben deelgenomen. Persoonlijk telefonisch contact werkt daarbij beter dan contact via de mail. Telefonische interviews bieden daarnaast de mogelijkheid om op bepaalde punten verduidelijking te vragen of ergens iets dieper op in te gaan, waardoor er meer en rijkere informatie kan worden verzameld dan met een internetenquête.

1.4 Deelnemende scholen eerste meting

Van de 26 schooldirecteuren die zijn aangeschreven voor de eerste meting hebben er uiteindelijk 20 gerespondeerd.⁵ Tabel 1.1 geeft de kenmerken van de 20 deelnemende scholen weer wat betreft leerlingaantal, denominatie, stedelijkheid en provincie.

⁵ Een van de directeuren bleek echter nauwelijks vragen te hebben beantwoord. Deze is daarom in de analyses buiten beschouwing gelaten. Omdat de ouders en het onderwijspersoneel van deze school wel hebben gerespondeerd, werd deze school wel meegenomen in de beschrijving.

Tabel 1.1 Scholen eerste meting

School	Leerlingaantal 2010-2011	Denominatie	Stedelijkheid	Provincie
1	123	Openbaar	Weinig	Overijssel
2	50	Openbaar	Sterk	Flevoland
3	319	Openbaar	Sterk	Flevoland
4	544	Rooms-katholiek	Sterk	Noord-Brabant
5	521	Rooms-katholiek	Zeer sterk	Noord-Brabant
6	141	Rooms-katholiek	Matig	Overijssel
7	345	Openbaar	Zeer sterk	Zuid-Holland
8	240*	Protestants-christelijk	Sterk	Noord-Holland
9	595	Openbaar	Zeer sterk	Groningen
10	202	Rooms-katholiek	Sterk	Limburg
11	105	Rooms-katholiek	Weinig	Noord-Brabant
12	205	Openbaar	Zeer sterk	Noord-Brabant
13	668	Protestants-christelijk	Zeer sterk	Utrecht
14	99	Openbaar	Zeer sterk	Noord-Holland
15	269	Openbaar	Zeer sterk	Utrecht
16	131	Openbaar	Sterk	Flevoland
18	177	Rooms-katholiek	Sterk	Utrecht
19	240	Protestants-christelijk	Zeer sterk	Noord-Holland
20	321	Openbaar	Matig	Friesland

* Deze school is een nevenvestiging. Informatie over het leerlingenaantal is afkomstig uit de schoolgids omdat het leerlingaantal van deze nevenvestiging niet apart vermeld staat bij in de online databestanden van DUO.

De respons uit de verschillende onderzoeksgroepen leverde per school het volgende beeld op (zie tabel 1.2).

Tabel 1.2 Vertegenwoordigde responsgroepen per school, eerste meting

School	Directie	Ouders	Onderwijs- personeel	Ko- management	Ko- personeel
1	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
3	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
4	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee
5	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
6	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
7	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
8	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
9	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
10	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja
11	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
12	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
13	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee
14	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
15	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
16	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee
17	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
18	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
19	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja
20	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja

1.5 Benadering en respons tweede meting

Schooldirecteuren

In november 2012 is aan 18 van de 20 schooldirecteuren uit de eerste meting een e-mail verstuurd waarin zij werden geïnformeerd over de start van de tweede, telefonische, meting onder directeuren. Vervolgens zijn deze directeuren gebeld voor een afspraak voor een telefonisch interview van ongeveer tien minuten. In dit telefoongesprek werd nagegaan of er zich, ten opzichte van het vorige schooljaar (de eerste meting), veranderingen hadden voorgedaan wat betreft: de ervaren knelpunten met het model, de invulling van het model, de kosten van het model, en de afspraken met de buitenschoolse opvang. Ook is de directeuren gevraagd naar hun oordeel over de effecten van het 5-gelijkedagenmodel en hun tevredenheid met het model.

Aan één directeur (van school 17) is geen e-mail verstuurd. Met deze directeur is telefonisch contact opgenomen omdat over deze school (vanwege de grotendeels niet ingevulde directeurenenquête) te weinig gegevens bekend waren om een telefonisch interview uit te kunnen voeren met de situatie ten tijde van de eerste meting als uitgangspunt. Deze school bleek echter niet meer deel te willen nemen.

Ook voor school 16 gold dat er middels de eerste meting te weinig gegevens beschikbaar waren gekomen om het telefonische interview met de directie te kunnen afnemen. Tevens was de omvang van de enige andere onderzoeksgroep (onderwijspersoneel) die in de eerste meting gereespondeerd had, zeer beperkt (n=2). Dit heeft geleid tot de beslissing deze school niet meer te benaderen voor de tweede en derde meting van de monitor.

De telefonische interviews met de overgebleven 18 directeuren, zijn uitgevoerd in november en december 2012.

Ouders

De benadering van ouders voor de tweede meting heeft op dezelfde manier plaatsgevonden als bij de eerste meting. Begin maart 2013 zijn de 18 geïnterviewde directeuren per e-mail benaderd met het verzoek om de enquête voor ouders door te zetten naar de ouders van hun school. De directeuren konden zelf kiezen op welke wijze zij dat zouden doen: per e-mail, per elektronische nieuwsbrief of per brief. De ouders konden via de website van RegioPlan inloggen op de internetenquête, die betrekking had op de invoering en waardering van het 5-gelijkedagenmodel. In de e-mail naar de directeuren werd uitgelegd dat de gegevens gebruikt zouden worden voor een landelijk onderzoek, maar ook (gedeeltelijk) zouden worden teruggekoppeld naar de school en dat de school en ouders daar hun voordeel mee konden doen.

Naar aanleiding van ons verzoek liet directeur van school 20 ons weten de enquête, net als bij de eerste meting, niet te zullen doorzetten naar de ouders omdat de school zelf op korte termijn een enquête over de schoolorganisatie wilde uitzetten onder ouders.

Na twee weken zijn de directies van scholen waarvan nog geen enkele ouder een enquête had ingevuld, opnieuw per e-mail gevraagd de ouders van hun school te attenderen op de enquête. Na nog eens twee weken is er telefonisch contact opgenomen met de directies van scholen waarvan nog steeds geen enkele ouder een enquête had ingevuld.

Tijdens deze nabelronde bleek dat nog drie scholen (10, 13 en 19) de enquête niet zouden gaan doorzetten naar de ouders. De directeur van school 10 gaf aan dat de school zich in een fusieproces bevindt waarbij al onderzoek wordt gedaan naar de gewenste schooltijden. De directeur van school 13 vertelde dat hij de schooltijden wilde veranderen (richting Hoorns model) en daar al enquêtes over uit had staan. De directeur van school 19, ten slotte, gaf aan de enquête niet te hebben uitgezet om dezelfde reden als bij de eerste meting: namelijk omdat de overgrote meerderheid van de ouders niet over een computer beschikt.

We konden dus van 14 scholen ingevulde ouderenchêtes verwachten. Dit zijn er uiteindelijk 13 geworden. In tabel 1.3 wordt een indicatie gegeven van het responspercentage van de ouders per school. Ondanks het feit dat de ouderenchête op zeker 4 (en waarschijnlijk 5) scholen niet is uitgezet, bedraagt het overall responspercentage op de ouderenchête 19 procent. Dit is ongeveer hetzelfde percentage als bij de eerste meting (de totale respons bedroeg toen 18%). Net als bij de eerste meting variëren de responspercentages sterk per school.

Tabel 1.3 Respons ouders, tweede meting

School	Aantal responderende ouders	Aantal kinderen op school	Leerlingaantal school*	Respons- percentage
1	11	19	164	12
2	30	38	90	42
3	0	0	293	0
4	135	222	560	40
5	43	64	550	12
6	35	56	175	32
7	119	179	354	51
8	24	39	240**	16
9	186	291	628	46
10	-	-	198	0
11	48	78	110	71
12	6	13	214	6
13	-	-	709	0
14	3	3	115	3
15	12	15	283	5
16	x	x	x	x
17	x	x	x	x
18	22	36	201	18
19	-	-	236	0
20	-	-	320	0
Totaal	674	1053	5440	19

* Aantal leerlingen volgens leerlingtelling 1 oktober 2011.

** Deze school is een nevenvestiging. Informatie over het leerlingenaantal is afkomstig uit de schoolgids omdat het leerlingaantal van nevenvestigingen niet apart vermeld staat bij in de online databestanden van DUO.

Onderwijspersoneel

De benadering van onderwijspersoneel voor de tweede meting heeft op hetzelfde tijdstip plaatsgevonden als de benadering van de ouders. Begin maart 2013 zijn de 18 geïnterviewde directeuren per e-mail benaderd met het verzoek om de enquête voor ouders door te zetten naar het onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel.

Uit rappelacties kwam naar voren dat school 10, 13 en 20 de enquête niet bij het personeel onder de aandacht hadden gebracht (zie de benadering van ouders voor de redenen). School 19 had de enquête wel onder de aandacht van het personeel gebracht.

We konden dus van maximaal 15 scholen ingevulde personeelsenquêtes verwachten. Dit zijn er uiteindelijk 14 geworden. De responspercentages per school lopen uiteen van 10 tot 86 procent. Van het totale onderwijspersoneel dat benaderd is (of zou kunnen zijn) heeft ruim een kwart (27%) de enquête ingevuld. Dat is iets meer dan vorig jaar (toen bedroeg de respons 23%).

Tabel 1.4 Respons onderwijspersoneel, tweede meting*

School	Aantal responderende personeelsleden	Totaal onderwijs- personeel**	Responspercentage
1	4	9	44
2	6	7	86
3	0	20	0
4	18	50	36
5	20	40	50
6	5	11	45
7	17	26	65
8	9	19***	47
9	7	72	10
10	-	18	0
11	7	11	64
12	12	20	60
13	-	50	0
14	4	13	31
15	4	31	13
16	x	x	x
17	x	x	x
18	4	17	24
19	10	26	38
20	-	26	0
Totaal	127	466	27

* Het verzoek was om de vragenlijst uit te zetten onder onderwijspersoneel en onderwijsondersteunend personeel.

** Bron: DUO via www.data.duo.nl.

*** Deze school is een nevenvestiging en staat niet apart in de database van DUO vermeld. Het hier vermelde aantal onderwijspersoneelsleden is vastgesteld op basis van de website van deze school.

Kinderopvangmanagers

Voor de tweede meting zijn de 24 managers van bso-locaties die uit de directieurenenquête van de eerste meting naar voren kwamen, wederom benaderd met de vraag of zij een enquête wilden invullen.

De 11 managers van bso-locaties die in de eerste meting hun medewerking verleenden zijn telefonisch benaderd. Met hen is doorgesproken welke veranderingen zich ten opzichte van de vorige meting hebben voorgedaan. Het idee was dat hen dat tijd zou besparen en dat het bovendien de mogelijkheid bood om dieper op bepaalde zaken in te gaan. Drie van de 11 managers konden telefonisch niet bereikt worden. Zij zijn daarom in tweede instantie nogmaals benaderd met een digitale vragenlijst, die door twee van hen is ingevuld. Daarmee hebben 10 van de 11 bso-locaties uit de eerste meting ook gerespondeerd in de tweede meting. Van deze 10 bso-locaties bleken er overigens twee geen bso meer te verzorgen voor leerlingen van de scholen die centraal staan in deze 5-gelijkedagenmonitor.

De 13 managers van de bso-locaties die geen medewerking verleenden aan de eerste meting van de monitor, zijn voor de tweede meting opnieuw benaderd. Eén van hen heeft dit keer wel een digitale vragenlijst ingevuld.

De totale respons van de tweede meting komt daardoor, net als die van de eerste meting, uit op 11 managers. Daarbij moet worden opgemerkt dat twee locaties geen bso meer aanbieden aan de monitorschool en dat we van één manager niet beschikken over gegevens uit de eerste meting.

Bso-personeel

De managers van de benaderde kinderopvangorganisaties kregen, net als bij de eerste meting, het verzoek hun personeel te vragen om een vragenlijst in te vullen. Het bso-personeel kon daarvoor via de website van RegioPlan inloggen op een digitale vragenlijst. In de eerste meting hebben 25 bso-personeels-leden afkomstig van 14 bso-locaties de enquête ingevuld. Deze bso-locaties waren verbonden aan 11 scholen. In de tweede meting hebben 19 personeels-leden afkomstig van 6 bso-locaties de enquête ingevuld. Deze bso-locaties zijn verbonden aan 5 monitorscholen.

Totaaloverzicht responsgroepen

De respons uit de verschillende doelgroepen levert per school het volgende beeld op (zie tabel 1.5).

Tabel 1.5 Vertegenwoordigde responsgroepen per school, tweede meting

School	Directie	Ouders	Onderwijs personeel	Ko-management	Ko-personeel
1	Ja	11	4	1*	0
2	Ja	30	6	2*	X
3	Ja	0	0	2	3
4	Ja	135	18	0	0
5	Ja	43	20	0	0
6	Ja	35	5	1**	4
7	Ja	119	17	2	5
8	Ja	24	9	1	1
9	Ja	186	7	1	0
10	Ja	0	0	0	0
11	Ja	48	7	0	0
12	Ja	6	12	0	0
13	Ja	0	0	0	0
14	Ja	3	4	0	0
15	Ja	12	4	0	0
16	x	x	x	x	x
17	x	x	x	x	x
18	Ja	22	4	0	0
19	Ja	0	10	0	0
20	Ja	0	0	1	6
Totaal	18	674	127	11	19

* Op de bso-locaties bij school 1 en school 2 wordt (i.g.v. school 2 door 1) van de bevroagde bso's geen bso meer geboden voor leerlingen van de betreffende school.

** De manager van deze bso heeft alleen in de tweede meting gerepsondeerd.

In tabel 1.6a wordt weergegeven welke combinaties van respons op welk aantal scholen gerealiseerd is. Op 3 van de 18 scholen is door alle groepen gerespondeerd. Op 2 van de 18 scholen is alleen gerespondeerd door de directie van de school.

Tabel 1.6a Vertegenwoordigde responsgroepen op aantal scholen, tweede meting

Directie	Ouders	Onderwijs personeel	Ko-management	Ko-personeel	Aantal scholen
Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	7
Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	3
Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	3
Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	2
Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	1
Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	1
Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	1

In tabel 1.6b wordt de respons voor de verschillende onderzoeksgroepen naast elkaar weergegeven.

Tabel 1.6b Totaal overzicht respons, tweede meting

Doelgroep	Uitgevoerd	Populatie	Respons	Respons%
Directies	nov / dec 2012	20	18	90%
Managers BSO	feb / mrt 2013	24	11	46%
Onderwijspersoneel	mrt / mei 2013	466	127	27%
Personeel BSO	mrt / mei 2013	onbekend	19	onbekend
Ouders	mrt / mei 2013	onbekend	674	19%*

* Indicatie op basis van het aantal kinderen dat de responderende ouders samen op de school hebben, afgezet tegen het totale aantal leerlingen van de school volgens de leerlingtelling van oktober 2011.

1.6 Leeswijzer

Deze rapportage heeft dezelfde opbouw als de rapportage van de eerste meting. In hoofdstuk 2 komt de invulling van het 5-gelijkedagenmodel op scholen aan bod en in hoofdstuk 3 de invulling van de buitenschoolse opvang van de betrokken kinderopvangorganisaties. Hoofdstuk 4 staat in het teken van het oordeel van betrokkenen over het 5-gelijkedagenmodel en hoofdstuk 5 van het effect van het model op het onderwijs. In hoofdstuk 6 beschrijven we het effect op het gebruik en de kosten van kinderopvang en in hoofdstuk 7 het effect op de arbeidsparticipatie van ouders. We besluiten dit rapport met de conclusies van het onderzoek in hoofdstuk 8.

2 INVULLING VAN HET 5-GELIJKEDAGENMODEL

In dit hoofdstuk staat de invulling van het 5-gelijkedagenmodel centraal. De bevindingen die we in dit hoofdstuk rapporteren, zijn gebaseerd op de telefonische interviews met schooldirecteuren die werken met het 5-gelijkedagenmodel. Voor de tweede meting van de monitor zijn in totaal 18 directeuren geïnterviewd. In dit hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op: de inrichting van het rooster (paragraaf 2.1); de inrichting van de middagpauze (paragraaf 2.2); de onderwijstijd (paragraaf 2.3); de kosten van het model (paragraaf 2.4) en de (eventueel resterende) knelpunten die de invoering met zich mee heeft gebracht (paragraaf 2.5). We sluiten af met de hoofdbevindingen over de invulling van het model (paragraaf 2.6).

2.1 Inrichting van het rooster

Voor alle 18 scholen die deelnemen aan de tweede meting (over schooljaar 2012-2013) geldt dat de schooltijden niet veranderd zijn ten opzichte van de eerste meting (schooljaar 2011-2012). Tabel 2.1 laat zien dat schooldagen met een begintijd van 08.30 en een eindtijd van 14.00 het vaakst voorkomen. De kinderen van de scholen die het ruimste rooster hanteren (8.15-14.15 uur en 8.30-14.30 uur), hebben een programma van in totaal 6 uur per dag (inclusief middagpauze). De kinderen van de school die het minst ruime rooster hanteert (8.45-14.00 uur), hebben een programma van in totaal 5 uur en een kwartier per dag (inclusief middagpauze).

Tabel 2.1 Begin- en eindtijden, inclusief middagpauze (N=18)

Aantal scholen	Begintijd	Eindtijd
12	08.30	14.00
2	08.30	14.15
1	08.30	14.30
1	08.15	14.15
1	08.45	14.00
1	08.15	14.00 / 11.30*

* Deze school hanteert voor de onderbouwleerlingen op vrijdag een aangepast rooster. Zij krijgen dan tot 11.30 uur les.

2.2 Inrichting van de middagpauze

Uit de telefonische interviews met directeuren kwam naar voren dat op geen van de scholen die meedoen aan de tweede meting veranderingen zijn aangebracht in de inrichting van de middagpauze. Op basis van de interviews was het mogelijk enkele ontbrekende gegevens uit de eerste meting aan te vullen, waardoor ook het beeld uit de eerste meting nu compleet is.

Het 5-gelijkedagenmodel brengt op alle 18 scholen met zich mee dat de leerlingen verplicht overblijven.¹ We gaan hieronder kort in op de duur van de lunchtijd en het middagspeeluur, en de begeleiding/het toezicht daarbij.

Duur lunchtijd

Op de meeste scholen (n=15) hebben de kinderen een kwartier de tijd om hun boterham op te eten. De drie overige scholen hanteren lunchtijden van 10, 20 en 30 minuten.² De meeste scholen (n=12) rekenen de lunchtijd niet als onderwijstijd.³

Zes scholen rekenen de tijd waarin tussen de middag gegeten wordt (in alle gevallen een kwartier) wel als onderwijstijd. De directeurs van deze scholen gaven daarbij aan dat deze tijd bij de kleuters voornamelijk besteed wordt aan activiteiten als voorlezen, schooltv kijken en kringactiviteiten. Voor de hogere groepen geldt dat deze tijd wordt besteed aan: zaakvakken (geschiedenis, wereldoriëntatie), spreekbeurten/boekbesprekingen, schooltv kijken, levensbeschouwing, sociaal emotionele vaardigheden (Kanjerttraining, Leefstijl) en taalactiviteiten (voorlezen, galgje, woordherkenningspelletjes).

Duur middagspeeluur

Bij iets meer dan de helft van de scholen (n=10) duurt het middagspeeluur 15 minuten.⁴ Bij één school duurt het 20 minuten en bij een andere school 25 minuten. Vijf scholen hanteren een middagspeeluur van 30 minuten. Eén school hanteert geen middagspeeluur.

Begeleiding bij de lunch

Op alle achttien scholen eten de kinderen samen met de leerkrachten (zie tabel 2.2). Daarnaast eten de kinderen op een minderheid van de scholen (ook) samen met onderwijsassistenten/klassenassistenten, ondersteunend personeel, ouders/vrijwilligers en op één school met stagiaires.

¹ In de rapportage over de eerste meting werd vermeld dat op één school het overblijven niet verplicht was. In het interview voor de tweede meting gaf de directeur van deze school echter aan dat hij dat destijds niet goed heeft ingevuld.

² In het rapport over de eerste meting ontbraken bij twee scholen de gegevens over de duur van de lunch. Deze informatie is tijdens de telefonische interviews voor de tweede meting aangevuld. Daarnaast gaf één directeur nog een correctie door. Hij had bij de eerste meting per ongeluk 30 minuten lunchtijd ingevuld in plaats van 10 minuten.

³ In de rapportage over de eerste meting werd vermeld dat 13 scholen de lunchtijd niet tot onderwijstijd rekenen. In het interview voor de tweede meting gaf de directeur van één van deze scholen echter aan dat hij dat destijds niet goed heeft ingevuld.

⁴ Bij de eerste meting ontbrak van twee scholen de duur van het middagspeeluur. Dit is tijdens de telefonische interviews aangevuld.

Tabel 2.2 Personen met wie de kinderen eten (meerdere antwoorden mogelijk, N=18)

	Ja	Nee
Leerkrachten	18	0
Ouders/vrijwilligers	2	16
Onderwijsassistenten/klassenassistenten	4	14
Ondersteunend personeel	4	14
Personeel kinderopvang	0	18
Stagiaires	1	17

Toezicht tijdens het middagspeeluur

Bij alle 17 scholen die een middagspeeluur hanteren, houden de leerkrachten tijdens het spelen toezicht op de kinderen (zie tabel 2.3). Verder zijn ook onderwijsassistenten/klassenassistenten (n=7) en ondersteunend personeel (n=6) vaak betrokken bij het toezicht. Twee scholen geven aan dat ook ouders/vrijwilligers toezicht houden. Op één school fungeren ook de directie, de intern begeleider en/of de unitleiders als toezichthouders.

Tabel 2.3 Toezichthouders tijdens het middagspeeluur (meerdere antwoorden mogelijk, N=18)

	Ja	Nee
Leerkrachten	17	1
Ouders/vrijwilligers	2	16
Onderwijsassistenten/klassenassistenten	7	11
Ondersteunend personeel	6	12
Personeel kinderopvang	1	17
Anders nl. directie, IB, unitleiders	1	17

2.3 Onderwijstijd

In tabel 2.4 is per school een overzicht gegeven van de begin- en eindtijden, de duur van de lunchpauze en het middagspeeluur. Op basis hiervan is, samen met het gegeven of de school de lunchtijd tot onderwijstijd rekent, de onderwijstijd per school berekend. De duur van het middagspeeluur is niet tot de onderwijstijd gerekend.

Uit de tabel blijkt dat de onderwijstijd varieert tussen de 4 uur en 45 minuten (n=1) en 5 uur en 15 minuten (n=6). De meeste scholen (n=11) kennen een onderwijstijd van 5 uur per dag.

Tabel 2.4 Overzicht per school en onderwijstijden (N=18)

School	Begin-tijd	Duur lunch-pauze	Duur middag-speeluur	Eindtijd	Onderwijs-tijd inclusief lunchtijd?	Onderwijs-tijd*
7	08.30	15	30	14.00	nee	4uur 45min
2	08.30	15	15	14.00	nee	5 uur
14	08.30	15	15	14.00	nee	5 uur
20	08.30	15	15	14.00	nee	5 uur
18	08.30	15	15	14.00	nee	5 uur
1	08.30	10	20	14.00	nee	5 uur
3	08.30	30	0	14.00	nee	5 uur
4	08.30	20	25	14.15	nee	5 uur
6	08.30	15	30	14.00	ja	5 uur
9	08.30	15	30	14.00	ja	5 uur
11	08.30	15	30	14.00	ja	5 uur
19	08.45	15	15	14.00	ja	5 uur
13	08.15	15	15	14.00**	nee	5uur 15min
12	08.15	15	30	14.15	nee	5uur 15min
10	08.30	15	15	14.15	nee	5uur 15min
5	08.30	15	30	14.30	nee	5uur 15min
8	08.30	15	15	14.00	ja	5uur 15min
15	08.30	15	15	14.00	ja	5uur 15min

* De onderwijstijd is als volgt berekend: aantal uren tussen begintijd en eindtijd, minus de duur van het middagspeeluur. Indien de lunchtijd niet tot de onderwijstijd wordt gerekend, is ook de duur van de lunchpauze van het totaal afgetrokken.

** Deze school hanteert op vrijdag een korte lesdag voor de onderbouw (tot 11.30 uur).

Een van de directeuren vertelde tijdens het interview over een experiment dat hij had gestart waarbij ouders per schooljaar twee vrij besteedbare verlofdagen kregen, afkomstig uit de bovenwettelijke onderwijstijd. De ouders, en ook de school, waren hier erg tevreden mee. De Inspectie heeft echter aangegeven dat dit niet is toegestaan, dus heeft deze directeur het experiment beëindigd.

2.4 Kosten

In de telefonische interviews hebben we de directeuren gevraagd of hun oordeel over de kosten die het 5-gelijkedagenmodel (ten opzichte van het vorige schooltijdenmodel) met zich meebrengt, in het afgelopen schooljaar is veranderd. Tabel 2.5 laat zien dat 10 van de 13 directeuren die tijdens de eerste meting aangaven dat het model geen andere kosten met zich meebrengt, bij die mening zijn gebleven. Twee van de 3 directeuren die van mening veranderd zijn, geven nu aan dat de kosten hoger zijn, de derde directeur die van mening is veranderd, geeft aan dat de kosten lager zijn (op

het gebied van personeel).⁵ De directeur die bij de eerste meting aangaf dat de kosten deels lager (vanwege het overblijven) en deels hoger (personeel) uitvallen, is bij de tweede meting van mening dat het 5-gelijkedagenmodel geen andere kosten oplevert. Het oordeel van de vier directeurs die tijdens de eerste meting aangaven dat de kosten hoger zijn, is bij de tweede meting niet veranderd.

Directeurs die van mening zijn dat het 5-gelijkedagenmodel meer kosten oplevert, geven daarbij aan dat deze extra kosten liggen op het gebied van personeel (n=3), overblijf (n=2) en de aanschaf van binnen- en buitenspeelmateriaal (n=1).⁶

Tabel 2.5 Heeft de invoering van het 5-gelijkedagenmodel tot andere kosten geleid? (N=18)

School	Eerste meting	Tweede meting
1	Ja, deels lagere kosten, deels hogere kosten	Nee
2*	Nee	Nee
3	Nee	Nee
4	Ja, tot hogere kosten	Ja, tot hogere kosten
5	Ja, tot hogere kosten	Ja, tot hogere kosten
6*	Nee	Nee
7	Nee	Nee
8	Nee	Nee
9	Nee	Nee
10	Nee	Ja, tot hogere kosten
11	Nee	Nee
12	Nee	Ja, tot lagere kosten
13*	Nee	Ja, tot hogere kosten
14	Nee	Nee
15	Ja, tot hogere kosten	Ja, tot hogere kosten
16	x	x
17	x	x
18*	Nee	Nee
19	Nee	Nee
20	Ja, tot hogere kosten	Ja, tot hogere kosten

* Bij deze vier scholen viel de invoer van het 5-gelijkedagenmodel samen met de start van de school.

Al met al kunnen we constateren dat het beeld over de kosten van het 5-gelijkedagenmodel in de periode tussen de eerste en de tweede meting

⁵ Deze directeur gaf daarbij aan dat het 5-gelijkedagenmodel meer mogelijkheden biedt om vakantieverlof en vrijdagen effectiever in te zetten en creatiever om te gaan met bijv. vrije dagen en werktijdfactor. Dit heeft ook te maken met het feit dat de school per dag 15 min extra les geeft.

⁶ We hebben nagegaan of deze 6 scholen vóór de invoering van het 5-gelijkedagenmodel met een continurooster werkten. Dit bleek bij 2 scholen het geval te zijn (3 werkten niet met een continurooster, en van 1 school is dit onbekend).

enigszins is veranderd: het aantal directeuren dat vindt dat het 5-gelijkedagenmodel geen andere kosten met zich meebrengt, is afgenomen (van 13 naar 11) en het aantal directeuren dat van mening is dat het model hogere kosten oplevert, is gestegen (van 4 naar 6).

Aanvullende analyses

Aangezien er zich bij de begeleiding van de lunch en bij het toezicht tijdens het middagspeeluur geen veranderingen hebben voorgedaan in de periode tussen de eerste en de tweede meting, kunnen we ook nu concluderen dat de oorzaken voor de hogere kosten van de scholen slechts zeer beperkt direct volgen uit de wijze waarop de scholen het toezicht tijdens de lunch en middagpauze inrichten. Het enige dat opvalt, is dat de scholen die aangeven met hogere kosten te maken te hebben, geen gebruikmaken van onderwijs-assistenten/klassenassistenten bij de lunch en het toezicht tijdens het middagspeeluur, terwijl de helft van de scholen met gelijke kosten sinds de invoering van het model daar wel gebruik van maakt.

We hebben verder onderzocht of de beoordeling van de kosten die het model met zich meebrengt, mogelijk samenhangt met de mate van ervaring die men ermee heeft. Uit de resultaten van de eerste meting bleek dat de meeste scholen die aan de monitor meedoen (n=10) het 5-gelijkedagenmodel recent hebben ingevoerd (in 2010/2011 of 2011/2012). Deze scholen hebben nu, tijdens de tweede meting, dus 1 tot 2 jaar ervaring met het model (zie tabel 2.6). Er zijn echter ook scholen die al langer met het model werken. Zeven scholen hebben inmiddels 3 tot 5 jaar ervaring met het model. Eén school heeft er zelfs 9 jaar ervaring mee.

Tabel 2.6 Jaar van invoering 5-gelijkedagenmodel (N=18)*

Jaar van invoering	Aantal scholen	Aantal scholen waarbij invoer samenviel met de start van de school
2003/2004	1	1
2007/2008	2	1
2008/2009	4	2
2009/2010	1	0
2010/2011	5	0
2011/2012	5	0
Totaal	18	4

* De scholen waarvan bij de eerste meting niet bekend was in welk schooljaar het 5-gelijke-dagenmodel is ingevoerd, zijn bij de tweede meting nagebeld om dit gegeven alsnog op te vragen.

Wanneer we de vier scholen die meteen vanaf de oprichting met het 5-gelijke-dagenmodel zijn gestart (en waarbij de vergelijking met het vorige school-tijdenmodel dus niet helemaal sluitend is) buiten beschouwing laten, zien we dat scholen waarvan de directeur van mening is dat het model tot hogere kosten leidt gemiddeld 2,6 jaar ervaring hebben met het model (n=5). Scholen

waarvan de directeur van mening is dat het model tot dezelfde of lagere kosten leidt, hebben gemiddeld 2,0 jaar ervaring met het model (n=9).

Ter vergelijking hebben we dezelfde analyse gedaan voor de eerste meting. Daaruit bleek dat directeuren die meenden dat het model tot hogere kosten leidt, op dat moment gemiddeld 1,0 jaar ervaring hadden met het model en directeuren die meenden dat het model niet tot andere kosten leidt er 1,1 jaar ervaring mee hadden.

2.5 Knelpunten en oplossingen

Invoer van het model

Bij de eerste meting van de monitor zijn de directeuren bevraagd over hun ervaringen met de invoer van het 5-gelijkedagenmodel en de knelpunten die zij met (de invoer van) het model ondervonden. De vragen over de invoer zijn bij de tweede meting niet nogmaals gesteld. Wel hebben we met de directeuren gesproken over de (eventueel nog aanwezige of nieuw ontstane) knelpunten. De belangrijkste bevindingen over de invoer uit de eerste meting geven we hieronder weer (zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving van de resultaten over de invoering).

Op de meeste scholen heeft de schooldirectie het initiatief genomen voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Op twee scholen waren ouders (mede) initiatiefnemer van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Vóór de invoering van het model stond volgens de directies niemand (bestuur, ouders, onderwijzend personeel, ondersteunend personeel en de schooldirectie) expliciet negatief tegen de invoering van het model. Bestuur en schooldirectie stonden vooraf over het algemeen positiever tegenover het model dan ouders en personeel.

Knelpunten

Bij de eerste meting hebben we de schooldirecties een aantal mogelijke knelpunten bij de invoering van het 5-gelijkedagenmodel voorgelegd en gevraagd of zij deze bij de invoering van het model hebben ervaren (zie tabel 2.7). Hieruit bleek dat de cao-bepaling van de werktijden van het personeel door de meeste scholen bij de invoering van het 5-gelijkedagenmodel als knelpunt werd ervaren. Andere mogelijke knelpunten die we voorlegden, werden minder vaak ervaren. Veertien scholen spraken van 'andere knelpunten' dan degene die wij voorlegden. Er was één directeur die aangaf geen knelpunten te hebben ervaren.

Tabel 2.7 Ervaren knelpunten bij de invoering van het 5-gelijkedagenmodel (N=18)

	Ja	Nee
Cao-bepaling werktijden personeel*	11	7
Sluitend krijgen van de organisatie van het personeel	3	15
Ontoereikende bekostiging	4	14
Afstemming tussen school en partners zoals kinderopvang	2	16
Andere knelpunten**	14	4

* Volgens de Arbeidstijdenwet en de cao primair onderwijs geldt dat wanneer een werknemer langer dan 5,5 uur werkt, hij recht heeft op een halfuur pauze. Deze pauze mag ook worden gesplitst in twee keer een kwartier.

** Het ging hierbij om: afstemming met of onvrede bij personeel (pauzetijden, werktijdfactoren, compensatieregeling, werkdruk) (5x), afstemming van het programma van de naschoolse opvang/brede school (4x), facilitaire knelpunten (lokalen voldoen niet voor lunch/gebruik school andere doeleinden op woensdagmiddag) (2x), afstemming met tijden van de peuterspeelzaal (1x), afstemming kosten naschoolse opvang voor ouders (1x), en een aanvankelijk te korte lunchtijd voor kinderen (1x).

Aan de schooldirecties die aangaven dat er sprake was van knelpunten bij de invoering van het 5-gelijkedagenmodel is bij de eerste meting ook gevraagd of zij die knelpunten ook na de invoering nog ervoeren en hoe zij de knelpunten die ze niet meer ervoeren, hadden opgelost. Hieruit bleek dat de scholen de meeste (24 van de 34) knelpunten inmiddels hadden opgelost. Tabel 2.8 laat zien welke knelpunten er ten tijde van de eerste meting nog door de scholen werden ervaren. Deze 10 overgebleven knelpunten speelden bij in totaal 7 scholen een rol (1 school ervoer 3 knelpunten, en 1 school ervoer 2 knelpunten).

Tabel 2.8 Overgebleven knelpunten, ten tijde van de eerste meting (N=18)

	Ja	Nee
Cao-bepaling werktijden personeel	0	18
Sluitend krijgen van de organisatie van het personeel	0	18
Ontoereikende bekostiging	4	14
Afstemming tussen school en partners zoals kinderopvang	1	17
Andere knelpunten*	5	13

* De 5 overgebleven andere knelpunten betroffen: afstemming met of onvrede bij personeel over pauzetijden, werkdruk (1x), sportactiviteiten op de woensdagmiddag (1x), lokalen voldoen niet voor lunch/als pauzeruimte (1x), afstemming kosten naschoolse opvang voor ouders (1x), afstemming met tijden van de peuterspeelzaal (1x).

Tijdens de telefonische interviews voor de tweede meting hebben we de directeurs (indien van toepassing) gevraagd naar de stand van zaken rondom de overgebleven knelpunten uit de eerste meting. Tevens hebben we gevraagd of er in de periode tussen de eerste en tweede meting nieuwe knelpunten zijn ontstaan (zie tabel 2.9).

Tabel 2.9 Stand van zaken knelpunten, tweede meting (N=18)

	Aantal scholen
Geen overgebleven knelpunt(en) uit de eerste meting, geen nieuwe knelpunten ontstaan	9
Overgebleven knelpunt(en) uit de eerste meting inmiddels opgelost, geen nieuwe knelpunten ontstaan	1
Geen overgebleven knelpunt(en) uit de eerste meting, maar wel nieuwe knelpunten ontstaan	1
Opgeloste knelpunt(en) uit de eerste meting blijken toch niet opgelost, er zijn geen nieuwe knelpunten ontstaan	1
Overgebleven knelpunt(en) uit de eerste meting nog niet opgelost, geen nieuwe knelpunten ontstaan	3
Overgebleven knelpunt(en) uit de eerste meting nog niet opgelost, en nieuwe knelpunten ontstaan	3

Tabel 2.9 laat zien dat het beeld voor 10 scholen (zie regel 1 en 2 van de tabel) positief is: er waren geen overgebleven knelpunten (meer) en er zijn ook geen nieuwe ontstaan.

Bij één school die ten tijde van de eerste meting geen knelpunten (meer) had, is een nieuw knelpunt ontstaan op het gebied van onderwijstijd/kosten (zie regel 3 van de tabel). Deze school wil de kosten terugdringen door de meer dan wettelijk voorgeschreven lestijd af te bouwen en is daarvoor in overleg met de MR.

Bij één school blijkt een oud knelpunt dat ten tijde van de eerste meting opgelost leek, toch nog als een knelpunt te worden ervaren (zie regel 4 van de tabel). Dit knelpunt betreft het organiseren van de pauze voor leerkrachten. De inzet van niet-onderwijzend personeel is nog steeds nodig om leerkrachten pauze te kunnen laten nemen, terwijl dat niet de bedoeling is. Er zijn op deze school geen nieuwe knelpunten ontstaan.

Bij de tweede meting is er, al met al, sprake van zes scholen (rijen 5 en 6 uit de tabel) die kampen met 'oude' onopgeloste knelpunten. Het gaat hierbij om knelpunten op het gebied van:

- bekostiging (4x);
- afstemming school en partners (1x);
- andere knelpunten (sportactiviteiten op woensdagmiddag (1x), de werkdruk voor leerkrachten (1x), en ongeschiktheid van ruimten voor pauze/lunch (1x)).

De nieuw ontstane knelpunten op drie scholen in rij 6 van de tabel zijn:

- Gebrek aan kennis over de gevolgen van het 5-gelijkedagenmodel. Is het nu echt rustiger? Wat betekent het voor de onderwijsopbrengsten en voor de balans/werkdruk van leraren? (1x);
- Frictie met middagactiviteiten sportverenigingen (1x);
- Een aantal leerlingen heeft als gevolg van de omzetting te weinig les gehad (1x);

- Een aantal leerkrachten heeft aangegeven tussendoor toch pauze nodig te hebben (1x).

2.6 Hoofdbevindingen

In grote lijnen ziet de invulling van het 5-gelijkedagenmodel door de monitorscholen er als volgt uit:

- De meeste scholen beginnen om half negen 's ochtends en gaan door tot twee uur 's middags. Enkele scholen wijken daar iets van af door een kwartier vroeger of later te beginnen en een kwartier tot een half uur later te eindigen.
- De lunch duurt op de meeste scholen een kwartier. Op alle scholen eten de kinderen (in ieder geval) samen met hun leerkracht.⁷
- Leerkrachten zijn ook in alle gevallen betrokken bij de begeleiding van de kinderen tijdens het middagspeeluur. Bij ruim de helft van de scholen duurt dat een kwartier. De overige scholen hanteren een langer middagspeeluur van 20 tot 30 minuten.⁸
- De onderwijstijd op de scholen varieert tussen de 4 uur en 45 minuten en 5 uur en 15 minuten per dag. De meeste scholen kennen echter een onderwijstijd van 5 uur per dag.

Wat betreft de invulling van het model, hebben de directeuren aangegeven dat deze ten opzichte van de eerste meting niet is veranderd.

Wat echter wel iets veranderd lijkt te zijn, is het oordeel van de directeuren over de financiële gevolgen van het 5-gelijkedagenmodel. Het aantal directeuren dat vindt dat het 5-gelijkedagenmodel geen gevolgen heeft voor de kosten van de schoolorganisatie, is namelijk afgenomen, en het aantal directeuren dat van mening is dat het model hogere kosten oplevert, is toegenomen. Dit zien we ook terug bij de knelpunten. Een derde van de directeuren geeft daar namelijk aan nog steeds te kampen met (meerdere) 'oude' onopgeloste knelpunten, waarbij het in de helft van de gevallen om de bekostiging gaat.

⁷ Alle scholen die deelnemen aan de tweede meting werken, net als bij de eerste meting met een continuooster.

⁸ Er is 1 school die geen middagspeeluur hanteert.

3 INVULLING VAN DE BUITENSCHOOLSE OPVANG

Op welke manier hebben kinderopvangorganisaties die verbonden zijn aan scholen die werken met het 5-gelijkedagenmodel hun buitenschoolse opvang op de betreffende locaties georganiseerd? Teneinde deze vraag te beantwoorden, gaan we in dit hoofdstuk eerst in op het aanbod aan buitenschoolse opvang (paragraaf 3.1) en de openingstijden (paragraaf 3.2). Vervolgens geven we per school een overzicht van de opvang- en schooltijden (paragraaf 3.3), en sluiten we af met de hoofdbevindingen (paragraaf 3.4). De gegevens in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de gesprekken met 9 managers van kinderopvanglocaties, verbonden aan 7 monitorscholen (zie hoofdstuk 1).¹ Deze locaties behoren alle tot verschillende kinderopvangorganisaties.

3.1 Aanbod buitenschoolse opvang

Zes (van de 9) kinderopvanglocaties/organisaties bieden bij de tweede meting voorschoolse opvang aan de kinderen van de 5-gelijkedagenscholen (bij de eerste meting waren dit er 5 van de 11). Hieronder bevinden zich wat betreft de monitorscholen geen overlappingsen,² wat betekent dat de kinderopvanglocaties waarvan wij de managers hebben bevraagd voorschoolse opvang bieden aan 6 monitorscholen. Net als bij de eerste meting bieden alle bevraagde organisaties/locaties naschoolse opvang aan. In totaal gaat het daarbij om 7 monitorscholen. Eén organisatie (dezelfde als die bij de eerste meting) biedt de kinderen van de monitorscholen, naast voor- en naschoolse opvang, ook tussenschoolse opvang aan. Dit lijkt vreemd gezien het feit dat alle monitorscholen werken met een continuooster, maar dat is het niet. De 'tussenschoolse opvang' bestaat namelijk uit het houden van toezicht door kinderopvangpersoneel tijdens het middagspeeluur.

3.2 Openingstijden

Voorschoolse opvang

Van de 6 kinderopvangorganisaties die voorschoolse opvang aanbieden, doet de ene helft dat tussen 07.00 en 08.30 uur en de andere helft tussen 07.30 en 08.30 uur (de manager van één van deze locaties geeft daarbij aan dat er alleen op maandag en dinsdag voorschoolse opvang wordt aangeboden).

¹ Van de 9 managers waren er 2 moeilijk telefonisch bereikbaar. Zij hebben daarom een digitale vragenlijst ingevuld.

² Van de 2 scholen waarover we van 2 locaties gegevens hebben, biedt in beide gevallen de ene locatie wel voorschoolse opvang aan en de andere niet.

Naschoolse opvang

We hebben de kinderopvangmanagers gevraagd tussen welke tijden zij buitenschoolse aanbieden voor kinderen van de monitorscholen. Tevens hebben we ze gevraagd of zij ook bso aanbieden voor kinderen van andere scholen, en of daar ook scholen bij zijn die met het 5-gelijkedagenmodel werken. Tabel 3.1 laat de antwoorden op deze vragen zien.

De monitorscholen waarvoor de bso-locaties opvang bieden, zijn alle 7 om 14.00 uur uit. De begintijden van de bso-locaties verschillen dus niet van elkaar. Wat wel verschilt zijn de eindtijden: ongeveer de helft van de locaties is tot 18.30 uur open. Twee locaties gaan om 18.00 uur dicht en 2 om 19.00 uur.

De gemiddelde openingsduur van de locaties bedraagt bij de tweede meting 4 uur en 30 minuten per dag (22 uur en 30 minuten per week). Bij de eerste meting lag dit gemiddelde op 4 uur en 36 minuten per dag (23 uur per week).

Zeven van de 9 bso-locaties die meedoen aan de tweede meting hebben ook meegedaan aan de eerste meting. Bij alle 7 zijn de openingstijden (gemiddeld 22 uur en 54 minuten per week) in het afgelopen jaar niet veranderd.

Tabel 3.1 Overzicht openingstijden naschoolse opvang voor kinderen van de monitorscholen, tweede meting (n=9)

School	Eindtijd*	Openingsduur per dag	Ook kinderen van andere scholen	Zo ja, hoeveel?	Hoeveel van deze scholen ook 5-gelijke dagen
2	18:30	4uur 30min	Ja	3	3
3 (bso1)	19:00	5 uur	Ja	6	1
3 (bso2)	19:00	5 uur	Nee	-	-
6	18:00	4 uur	Ja	3	1
7 (bso 1)	18:00	4 uur	Ja	4	0
7 (bso 2)**	18:30	4uur 30min	Ja	4	0
8**	18:30	4uur 30min	Ja	1	0
9	18:30	4uur 30min	Ja	1	0
20	18:30	4uur 30min	Ja	2	1

* De begintijd voor alle locaties is 14:00 uur.

** De begintijden van deze twee locaties zijn door ons naderhand gecorrigeerd. Bso 2 van school 7 had aanvankelijk 13 uur als begintijd opgegeven. Later bleek echter dat hierin ook de begintijden van de woensdag en de vrijdag voor kinderen van de scholen die niet met het 5-gelijkedagenmodel werken, waren verdisconteerd. De bso locatie van school 8 had 8.00 uur 's ochtends als begintijd ingevuld, maar dat bleek de begintijd van de vakantieopvang te zijn.

Gevolgen van het 5-gelijkedagenmodel voor de openingsduur

Tijdens de eerste meting hebben we de managers (indien van toepassing) gevraagd tussen welke tijden zij bso aanboden voor kinderen van de monitorscholen in de periode voordat daar het 5-gelijkedagenmodel werd ingevoerd. Hieruit kwam een gemiddelde openingsduur van 21 uur en 36

minuten per week naar voren.³ Hieruit volgt dat door de invoering van het 5-gelijkedagenmodel de gemiddelde openingsduur voor naschoolse opvang in eerste instantie met bijna anderhalf uur per week is gestegen (84 minuten), en dat deze stijging nu iets afgenomen lijkt (naar 54 minuten per week).

Gevolgen voor de bezettingsgraad

Uit tabel 3.1 kan worden opgemaakt dat slechts 2 van de 9 locaties alleen maar bso aanbieden voor kinderen van scholen die werken met het 5-gelijkedagenmodel (de locatie van school 2 en de tweede locatie van school 3). Voor de andere 7 locaties geldt dat zij niet alleen opvang bieden aan kinderen van scholen die het 5-gelijkedagenmodel hanteren, maar ook aan kinderen van scholen die dat niet doen.

We hebben de managers niet gevraagd naar de openingstijden van de locaties voor de andere scholen, maar het ligt voor de hand dat de kinderen van die scholen op woensdag (en waarschijnlijk ook) vrijdag eerder komen dan de kinderen van de 5-gelijkedagenscholen, en op maandag, dinsdag en donderdag later. Het opvangen van kinderen van scholen die werken met verschillende tijden kan negatieve gevolgen hebben voor de bezettingsgraad (en daarmee de bedrijfseconomische situatie) van de locaties. We illustreren dit aan de hand van een voorbeeld:

Voor dit voorbeeld nemen een bso-locatie die per dag 20 kinderen opvangt van twee scholen die beiden werken met traditionele tijden. Voor beide scholen geldt dat er 5 kinderen uit de onderbouw worden opgevangen en 5 kinderen uit de bovenbouw. Beide scholen zijn op maandag, dinsdag en donderdag om 15.30 uur uit. Op woensdag zijn beide scholen om 12.00 uur uit. Op vrijdag is van beide scholen de onderbouw om 12.00 uur uit en de bovenbouw om 15.30 uur. De bso-locatie is elke dag geopend tot 18.30 uur.

Voor deze bso-locatie heeft de overgang van een van beide scholen naar het 5-gelijkedagenmodel de volgende consequenties:

- *Op maandag, dinsdag en donderdag moet de locatie 1,5 uur langer open zijn, maar gedurende die 1,5 uur is de bezettingsgraad slechts 50 procent.*
- *Op woensdag hoeft de locatie niet langer open te zijn, maar gedurende twee uur (van 12.00 tot 14.00 uur) is de bezettingsgraad slechts 50 procent.*
- *Op vrijdag hoeft de locatie ook niet langer open te zijn, maar:*
 - *Gedurende 2 uur (van 12.00 tot 14.00 uur) gaan ze open voor 5 onderbouw kinderen van de school met traditionele tijden (bezettingsgraad 25%).*

³ De 7 locaties die aan beide metingen hebben meegedaan, hadden voorafgaand aan het 5-gelijkedagenmodel een gemiddelde openingsduur van 21 uur en 56 minuten per week.

- Dan komen om 14.00 uur de 10 kinderen van de 5-gelijkedagenschool erbij. Tussen 14.00 en 15.30 uur zijn er dus 15 kinderen aanwezig (bezettingsgraad 75%).
- Pas als om 15.30 uur ook de 5 bovenbouwkinderen van de school met traditionele tijden erbij komen, is de bezettingsgraad 100 procent.

Voor de overgang was deze bso-locatie 22 uur per week geopend. Gedurende 18,5 uur (maandag, dinsdag, donderdag, en vrijdag vanaf 15.30 uur) met een bezettingsgraad 100 procent, en gedurende 3,5 uur (vrijdag tussen 12.00 en 15.30 uur) met een bezettingsgraad van 50 procent. Over de hele week gezien was er dus gedurende 16 procent van de openingsuren geen sprake van volledige bezetting.

Na de overgang is de locatie per week 26,5 uur geopend. Het aantal uren dat met volledige bezetting kan worden gedraaid is nu echter afgenomen naar 16,5 (3 uur op ma/di/do/vr en 4,5 uur op wo), het aantal uren met 50 procent bezetting is toegenomen naar 6,5 (1,5 uur op ma/di/do, en 2 uur op wo). Tenslotte is er 2 uur per week sprake van een bezettingsgraad van 25 procent en 1,5 uur per week sprake van een bezettingsgraad van 75 procent. Over de hele week gezien is het aandeel van de openingsuren waarin geen sprake is (en ook niet kan zijn) van volledige bezetting in de nieuwe situatie dus opgelopen naar 38 procent.

3.3 Overzicht opvang- en schooltijden per school

In tabel 2.4 (paragraaf 2.3) gaven we de schooltijden (en onderwijstijd) per school aan. Samen met de gegevens uit tabel 3.1 is het mogelijk om voor 7 scholen een geïntegreerd beeld te presenteren van de dagindeling voor kinderen die zowel volledig naar de voorschoolse als de naschoolse opvang gaan (zie tabel 3.2).⁴

Tabel 3.2 Overzicht opvang- en schooltijden per school (n=7)

school	Begintijd voor-schoolse opvang	Eindtijd voor-schoolse opvang	Begintijd school	Lunch en pauze	Eindtijd school	Begintijd naschoolse opvang	Eindtijd naschoolse opvang
2	07.00	08.30	08.30	30 minuten	14:00	14:00	18:30
3	07.00	08.30	08.30	30 minuten	14:00	14:00	19:00
6	07.30	08.30	08.30	45 minuten	14:00	14:00	18:00
7	07.30	08.30	08.30	45 minuten	14:00	13:00	18:30
8	geen	geen	08.30	30 minuten	14:00	14:00	18:30
9	07:30	08:30	08.30	45 minuten	14:00	14:00	18:30
20	07:00	08:30	08.30	30 minuten	14:00	14:00	18:30

⁴ In sommige gevallen zijn meerdere kinderopvangorganisaties behorend bij een enkele school ondervraagd. In die gevallen zijn de gegevens gepresenteerd van de organisatie met de ruimste openingstijden.

3.4 Hoofdbevindingen

Twee derde van de bevraagde kinderopvangorganisaties biedt voorschoolse opvang aan voor de kinderen van de 5-gelijkedagenscholen. Alle organisaties bieden naschoolse opvang aan.

De gemiddelde openingsduur voor naschoolse opvang bedraagt bij de tweede meting 22 uur en 30 minuten per week (23 uur per week bij de eerste meting). Voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel waren de kinderopvangorganisaties gemiddeld 21 uur en 36 minuten per week open voor naschoolse opvang. Dit betekent dat door de invoering van het 5-gelijkedagenmodel de gemiddelde openingstijd voor naschoolse opvang in eerste instantie met bijna anderhalf uur per week is gestegen, en dat deze stijging nu iets afgenomen lijkt (naar bijna een uur per week).

Wanneer een kind zowel voor als na de invoering van het 5-gelijkedagenmodel 5 dagen naar de bso gaat, betalen zijn ouders als gevolg van het 5-gelijkedagenmodel ongeveer 4 uur per maand meer kinderopvang. Afhankelijk van de aanspraak op kinderopvangtoeslag die zij kunnen maken, zouden daarmee ook de kosten voor het Rijk stijgen. Het komt echter zelden voor dat kinderen 5 dagen per week naar de bso gaan. Het daadwerkelijke effect van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op de kosten voor kinderopvang voor zowel ouders als het Rijk is bovendien mede afhankelijk van het aantal dagen kinderopvang dat ouders voor en na de invoering van het 5-gelijkedagenmodel afnemen. Het effect van het 5-gelijkedagenmodel op de afname van kinderopvang bespreken we in hoofdstuk 6.

Langere openingstijden leiden voor kinderopvanglocaties niet per definitie tot een beter bedrijfsresultaat. Zeker wanneer een bso-locatie ook kinderen opvangt van andere scholen die niet met het 5-gelijkedagenmodel werken, kan de invoering van het 5-gelijkedagenmodel ongunstige gevolgen hebben voor de bezettingsgraad.

4 OORDEEL VAN BETROKKENEN

In dit hoofdstuk richten we ons op het oordeel van de verschillende betrokkenen over het 5-gelijkedagenmodel. We gaan daarbij achtereenvolgens in op het oordeel van ouders (paragraaf 4.1), het oordeel van directies en onderwijspersoneel (paragraaf 4.2) en het oordeel van managers en personeel van kinderopvangorganisaties (paragraaf 4.3). De hoofdbevindingen over het oordeel van betrokkenen worden weergegeven in paragraaf 4.4.

De resultaten die in dit hoofdstuk worden gerapporteerd, zijn gebaseerd op de bevraging van in totaal 674 ouders, 18 directieleden, 127 onderwijs-personeelsleden, 9 managers¹, en 19 personeelsleden van kinderopvangorganisaties.²

4.1 Oordeel van ouders

Tevredenheid over de school

De overgrote meerderheid van de van de ouders (94%) geeft aan in het algemeen (zeer) tevreden te zijn over de school van de kinderen. Dit is meer dan bij de eerste meting, toen dit percentage 88 procent bedroeg. Van de ouders oordeelt 5 procent neutraal en geeft daarmee aan niet tevreden, maar ook niet ontevreden te zijn (10% bij de eerste meting). Slechts een enkele ouder (1%) geeft aan (zeer) ontevreden te zijn over de school (2% bij de eerste meting). Over het geheel bezien hebben ouders bij de tweede meting dus een nog wat positiever oordeel over de school als geheel dan bij de eerste meting. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat, hoewel het overall responspercentage van ouders bij de tweede meting (19%) ongeveer gelijk is aan dat van de eerste meting (18%), de responspercentages per school wel verschillen met die van de eerste meting.

Tevredenheid over het 5-gelijkedagenmodel

Ouders zijn over het algemeen ook (zeer) tevreden over het 5-gelijkedagenmodel. Het aantal ouders dat (zeer) tevreden is, ligt met 88 procent precies even hoog als bij de eerste meting. Zes procent van de ouders is niet tevreden, maar ook niet ontevreden (bij de eerste meting 5%). Het percentage ouders dat aangeeft (zeer) ontevreden te zijn over het 5-gelijkedagenmodel bedraagt ook 6 procent (bij de eerste meting 7%). De mate van tevredenheid met het 5-gelijkedagenmodel in het algemeen is tussen de eerste en tweede meting dus niet veranderd.

¹ Van de 11 managers van bso-locaties bleken er 2 geen bso meer te verzorgen voor leerlingen van de school die deelneemt aan deze 5-gelijkedagenmonitor.

² Doordat niet alle respondenten alle vragen hebben beantwoord, kan het aantal respondenten per vraag variëren.

Relatie met arbeidsparticipatie

In aanvullende analyses hebben we onderzocht of er een samenhang bestaat tussen de arbeidsparticipatie van ouders en hun tevredenheid met het 5-gelijkedagenmodel. Hierbij hebben we onderscheid gemaakt tussen gezinnen met één ouder en gezinnen met twee ouders. De ouders die de enquête hebben ingevuld, maken bijna allemaal deel uit van een tweeoudergezin.³ Voor deze gezinnen geldt dat, wanneer een of beide ouders betaald werk hebben, de tevredenheid met het 5-gelijkedagenmodel significant groter is dan wanneer geen van beide ouders werken.⁴ Dit is een duidelijke verandering ten opzichte van de eerste meting: toen werd geen samenhang gevonden tussen de arbeidsparticipatie van ouders en hun tevredenheid met het 5-gelijkedagenmodel.

Voor éénoudergezinnen konden we de eventuele samenhang tussen arbeidsparticipatie en tevredenheid met het 5-gelijkedagenmodel, net als ten tijde van de eerste meting, helaas niet vaststellen vanwege de te kleine aantallen in de analyse.

Relatie met leeftijd

Wanneer we kijken naar de mogelijke samenhang tussen de leeftijd van de kinderen en de tevredenheid met het 5-gelijkedagen, zien we dat ouders van jongere kinderen meer tevreden zijn over het 5-gelijkedagenmodel dan ouders met oudere kinderen.

Tevredenheid van ouders die voor of juist tegen invoering waren

Een aantal ouders (58%, n=388) had al kinderen op de school vóór het 5-gelijkedagenmodel werd ingevoerd. Desgevraagd gaf 81 procent van hen (n=310) aan dat er voorafgaand aan de invoering een ouderraadpleging heeft plaatsgevonden. Bij deze ouderraadpleging heeft ruim de helft (57%) van hen vóór de invoering gestemd (178 ouders) en een klein deel tegen (16%, 49 ouders).

Van de ouders die destijds vóór stemden is 98 procent nog steeds (zeer) tevreden met het model (bij de eerste meting was dit 94%). Van de ouders die destijds tegen stemden is 40 procent nog steeds (zeer) ontevreden met het model.⁵ Dat is een stuk minder dan bij de eerste meting, toen 62 procent van de tegenstemmers nog steeds (zeer) ontevreden was. Verder is 40 procent van de tegenstemmers (zeer) tevreden. Dat is meer dan bij de eerste meting,

³ Van de 665 repondenten die antwoord hebben gegeven op de vraag: 'Deelt u de zorg voor de kinderen met een partner?' heeft 92 procent van de respondenten (n=612) bevestigend geantwoord. Acht procent (n=53) gaf aan de zorg voor de kinderen niet met een partner te delen.

⁴ Hierbij moet worden opgemerkt dat de groep tweeoudergezinnen waarvan geen van beide ouders werkt, klein is (n=19). Het aantal tweeoudergezinnen in de respons waarin een van beide ouders werkt bedraagt 81, en het aantal tweeoudergezinnen waarin beide ouders werken, bedraagt 512.

⁵ Het gaat hier in totaal om 19 ouders, waarvan de meeste (15) geen gebruikmaken van buitenschoolse opvang.

toen 27 procent van de tegenstemmers (toch) tevreden bleek met het model. Uit het bovenstaande valt te concluderen dat ouders die destijds voor de invoering van het model stemden na de daadwerkelijke invoering (nog steeds) aanzienlijk tevredener zijn dan ouders die tegen de invoering stemden. Tegelijkertijd lijkt het contrast, naarmate de tijd verstrijkt, minder groot te worden.

Het 5-gelijkedagenmodel als plus- of minpunt bij schoolkeuze

Aan de ouders die één of meer kinderen op de school plaatsten na het moment van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel is gevraagd of zij het model als pluspunt of als minpunt zagen bij het kiezen van een school voor hun kind. Hieruit kwam in grote lijnen hetzelfde beeld naar voren als ten tijde van de eerste meting: 82 procent zag het 5-gelijkedagenmodel als een (sterk) pluspunt, 3 procent zag het als een (sterk) minpunt en 15 procent was neutraal. Bij de eerste meting bedroegen deze percentages respectievelijk 86, 1 en 13 procent.

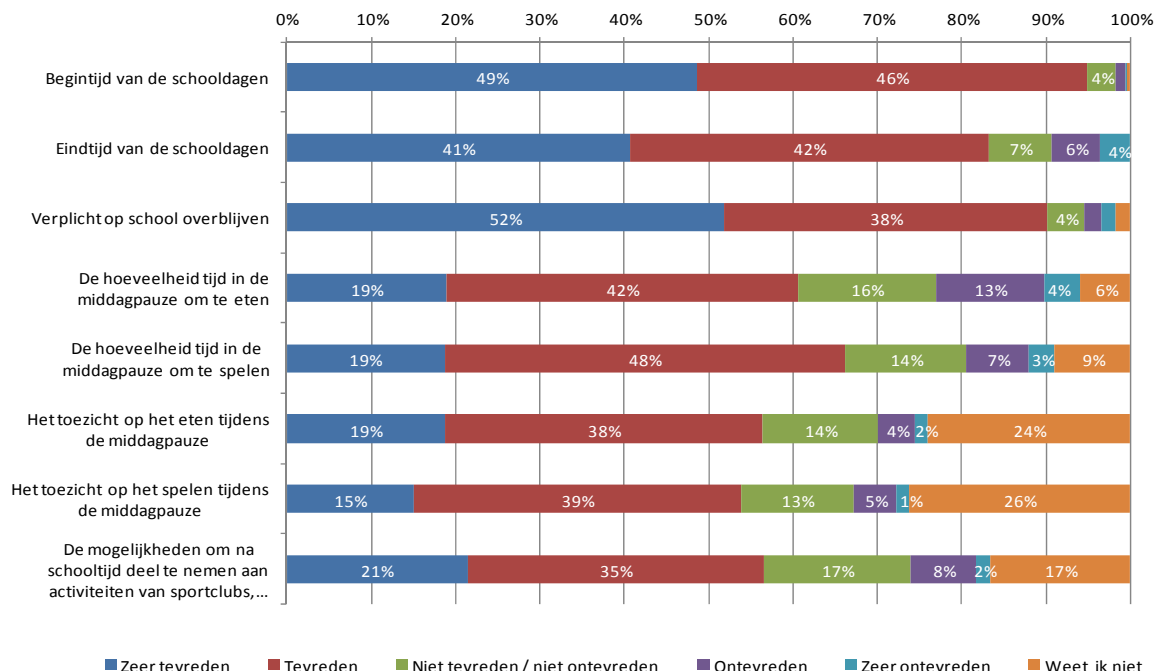
Tevredenheid van ouders met verschillende aspecten van het model

Figuur 4.1 laat zien dat ouders ten tijde van de tweede meting het meest tevreden zijn over de begin- en eindtijd en het verplichte overblijven: 83 tot 95 procent is hierover (zeer) tevreden. Dit zijn dezelfde aspecten van het model waar ouders bij de eerste meting ook het meest tevreden over waren (destijds met 83% tot 98% tevredenheid). Ook wat betreft de overige genoemde aspecten van het model komt ongeveer hetzelfde beeld naar voren als bij de eerste meting, waarbij de tevredenheid varieert tussen de 54 procent (over het toezicht op het spelen tijdens de middagpauze) en de 67 procent (over de hoeveelheid tijd om te spelen in de middagpauze).

Wanneer we kijken naar aspecten waar ouders minder tevreden over zijn, zien we dat zij, nog steeds relatief het meest ontevreden zijn over de hoeveelheid tijd die kinderen tussen de middag hebben om te eten: 17 procent van de ouders is hier (zeer) ontevreden over (16% bij de eerste meting). De eetpauze op 11 van de 13 scholen waarover in de tweede meting informatie onder ouders is verzameld, heeft dezelfde lengte (namelijk 15 minuten).⁶ Er blijken 4 scholen te zijn waarop het percentage (zeer) ontevreden ouders, relatief hoog is (waaronder ook de school waar de eetpauze met twintig minuten relatief lang is). Op grond van bovenstaande kan verondersteld worden dat de (on)tevredenheid van ouders met de lengte van de eetpauze wellicht veroorzaakt wordt door het verschil met de lengte van de eetpauze in de situatie van vóór invoering van het 5-gelijkedagenmodel. We kunnen deze veronderstelling echter niet toetsen omdat we geen informatie hebben over de lengte van de eetpauze vóór de invoering van het 5-gelijkedagenmodel.

⁶ Bij de 2 overige scholen duurt de eetpauze 10 en 20 minuten.

Figuur 4.1 Tevredenheid van ouders over aspecten van het 5-gelijkedagenmodel (n varieert tussen de 650 en 659 respondenten per stelling)

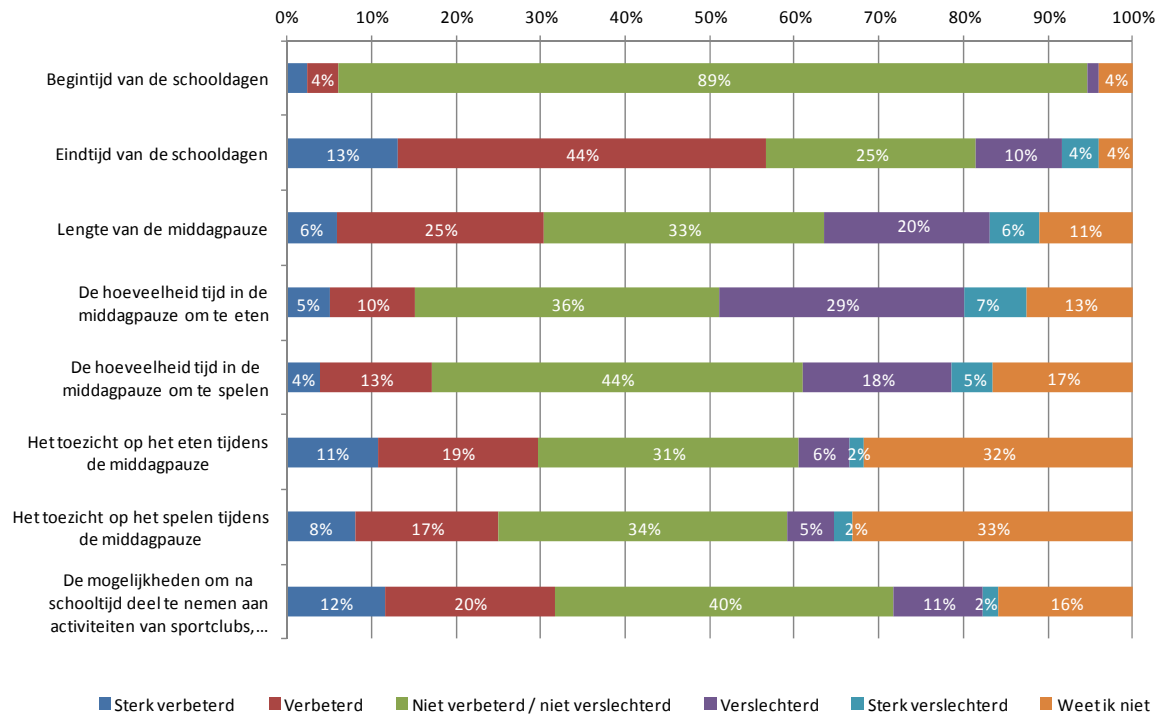

Ouders wier kind(eren) al voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel naar de betreffende school ging(en) hebben we, ook weer per aspect van de schoolorganisatie, gevraagd naar de mate waarin zij daar sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel verbetering in hebben gezien. De resultaten hiervan worden weergegeven in figuur 4.2. Deze figuur laat zien dat de eindtijd van de school, net als bij de eerste meting, het aspect is waarbij volgens de ouders relatief de meeste verbetering is opgetreden sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel: 57 procent van de ouders ervaart de veranderde eindtijd als een (sterke) verbetering. Tweeoudergezinnen waarvan beide ouders betaald werk verrichten, blijken meer tevreden te zijn met de verandering in de eindtijd dan tweeoudergezinnen waarin één van de ouders betaald werk verricht.⁷

Zoals wellicht al kon worden verwacht, wordt de lengte van de eetpauze door relatief de meeste ouders (36%) als een (sterke) verslechtering beschouwd ten opzichte van de situatie vóór de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Ook de totale lengte van de middagpauze en de hoeveelheid tijd om te spelen tijdens de middagpauze worden door ouders relatief vaak als een verslechtering beschouwd.

⁷ Vanwege te kleine aantallen in de analyse was het niet mogelijk om na te gaan of tweeoudergezinnen waarvan een of beide ouders werken, meer of minder tevreden zijn met de verandering in de eindtijd dan tweeoudergezinnen waarvan beide ouders niet werken.

Figuur 4.2 Verbeteringen/verslechtering van aspecten van het 5-gelijkedagenmodel volgens ouders (n varieert tussen de 371 en 376 respondenten per stelling)

Welzijn van het kind

Net als bij de eerste meting is 95 procent van de ouders van mening dat hun kinderen het naar hun zin hebben op de school (1% van de ouders geeft, net als bij de eerste meting, aan dat hun kind het niet naar de zin heeft). Het percentage ouders dat aangeeft dat hun kind het leuk vindt om tussen de middag op school over te blijven is, vergeleken met de eerste meting, iets afgenomen: van 85 naar 82 procent. Drie procent van de ouders geeft aan dat hun kind het niet leuk vindt om over te blijven (hetzelfde percentage als tijdens de eerste meting).

4.2 Oordeel van directies en onderwijspersoneel

Directies

Het oordeel van de schooldirecties over het model is, vergeleken met de eerste meting, positiever geworden. 89 procent (16 van de 18) van de schooldirecties staat, alles overwegend, *zeer positief* tegenover het 5-gelijkedagenmodel. Bij de eerste meting was dit 59 procent (10 van de 17). Eén directeur oordeelt *positief* (bij de eerste meting waren dit er 6 van de 17), en slechts één directeur geeft aan *deels positief/deels negatief* tegenover het model te staan (deze directeur oordeelde bij de eerste meting als enige

negatief over het model). In hoofdstuk 5 gaan we nader in op de effecten van het 5-gelijkedagenmodel volgens directeuren.

Onderwijspersoneel

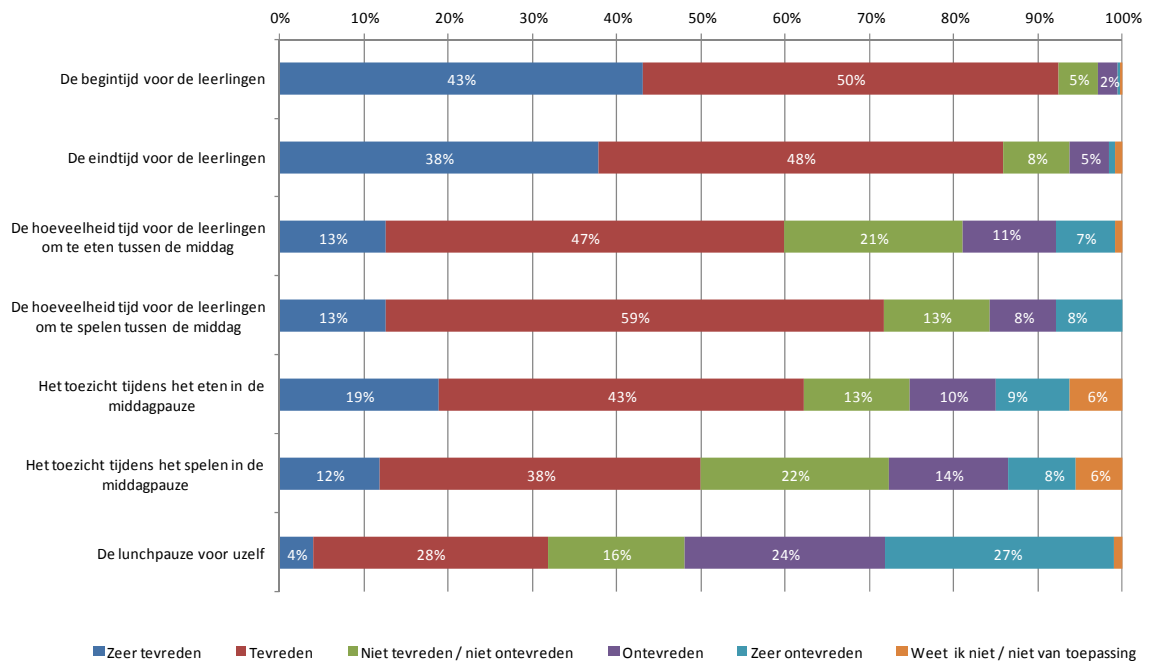
Net als bij de eerste meting staat het onderwijspersoneel iets gematigder tegenover het 5-gelijkedagenmodel dan de directieleden. 73 procent van de personeelsleden geeft aan (zeer) tevreden te zijn, 15 procent is niet tevreden, maar ook niet ontevreden en 12 procent is (zeer) ontevreden. Bij de eerste meting bedroegen deze percentages respectievelijk: 71 procent, 16 procent en 13 procent.

Het onderwijspersoneel is ook gevraagd naar hun tevredenheid over enkele aspecten/gevolgen van het 5-gelijkedagenmodel voor de leerlingen en hen zelf (figuur 4.3). Wat betreft de aspecten/gevolgen van het model voor de leerlingen komt nagenoeg hetzelfde beeld als bij de eerste meting naar voren: het onderwijspersoneel is het positiefst over de begintijd voor leerlingen. Minder positief is men over de hoeveelheid tijd voor leerlingen om te eten tussen de middag en het toezicht tijdens het spelen in de middagpauze.

Zoals al geconstateerd werd bij de ouders, kan de relatief negatieve beoordeling van de lengte van de eetpauze niet samenhangen met de daadwerkelijke lengte ervan omdat deze nagenoeg niet verschilt tussen de scholen. Wat betreft de relatief negatieve beoordeling van het toezicht tijdens het spelen in de middagpauze, moet worden opgemerkt dat op alle scholen in de monitor die een middagspeeluur hanteren, leerkrachten en/of ander personeel zelf betrokken is bij het toezicht in de pauze. Mogelijk hoefde het personeel vóór de invoering van het 5-gelijkedagenmodel geen toezicht te houden (of minder vaak), en beoordeelt men dit aspect van het model daarom minder positief.

Wat betreft een belangrijk aspect voor het personeel zelf, namelijk de lunchpauze die zij in het nieuwe model hebben, zien we een negatiever/kritischer beeld dan bij de eerste meting: 32 procent is, net als bij de eerste meting, (zeer) tevreden over de eigen lunchpauze, 51 procent is echter (zeer) ontevreden. Bij de eerste meting was dit percentage met 40 procent aanzienlijk lager.

Figuur 4.3 Tevredenheid van onderwijspersoneel over aspecten van het 5-gelijkedagenmodel (n varieert tussen de 126 en 127 respondenten per stelling)

4.3 Oordeel van managers en personeel van kinderopvang

Tevredenheid over het 5-gelijkedagenmodel

Acht van de 9 bevraagde managers van de kinderopvangorganisaties geven aan (zeer) positief te zijn over het 5-gelijkedagenmodel in het algemeen (bij de eerste meting was dit 9 van de 11). Eén manager is niet positief, maar ook niet negatief.

Net als bij de eerste meting hebben we de managers bevraagd over 5 mogelijke positieve effecten van het 5-gelijkedagenmodel voor de kinderopvangorganisaties (zie tabel 4.1). Vier van de 9 managers zijn het eens met de stellingen dat het 5-gelijkedagenmodel een positief effect heeft op de bezettingsgraad, dat het door het 5-gelijkedagenmodel makkelijker is om bso-personeel te vinden, en dat het 5-gelijkedagenmodel alleen maar voordelen heeft. Met de stelling dat het 5-gelijkedagenmodel een gunstig effect heeft op het bedrijfseconomisch resultaat zijn de managers het minder vaak eens (2 van de 7). Wanneer we deze resultaten vergelijken met die van de eerste meting (zie tabel B2.1) kan worden gesteld dat de managers ten tijde van de tweede meting, over het geheel bezien, iets minder positieve effecten zien voor hun organisatie dan ten tijde van de eerste meting.

Tabel 4.1 Effecten van het 5-gelijkedagenmodel voor de kinderopvangorganisatie volgens managers, tweede meting (n = 9)

	Ze er e e n s	E e n s	N i e t e e n s, n i e t o n e e n s	O n e e n s	Z e e r o n e e n s	W e e t i k n i e t
We kunnen de kinderen meer bieden als scholen werken met het 5-gelijkedagenmodel	2	7	0	0	0	0
Het 5-gelijkedagenmodel heeft een positief effect op de bezettingsgraad	0	4	1	3	0	1
Het 5-gelijkedagenmodel heeft een positief effect op het bedrijfseconomisch resultaat	0	2	3	2	0	2
Door het 5-gelijkedagenmodel is het makkelijker om personeel voor de buitenschoolse opvang te vinden	0	4	3	2	0	0
Het 5-gelijkedagenmodel heeft alleen maar voordelen	0	4	3	1	0	1

Ook het personeel van de kinderopvangorganisaties is gevraagd naar de effecten van het 5-gelijkedagenmodel op hun werkbeleving en tevredenheid (zie tabel 4.2). Hierbij zien we ongeveer hetzelfde, positieve beeld als bij de eerste meting (zie tabel B2.2). Over het geheel bezien, geven de medewerkers aan dat het 5-gelijkedagenmodel een positieve invloed heeft op het aantal uren dat het mogelijk is om per week te werken, de tijden waarop de medewerker kan werken, de ervaren werkdruk, en het werkplezier. Op de mogelijkheden om het eigen werk in te delen, lijkt het 5-gelijkedagenmodel iets minder van invloed te zijn. Slechts één van de 16 medewerkers geeft aan een negatieve invloed van het 5-gelijkedagenmodel op bovenstaande aspecten te ervaren.

Tabel 4.2 Invloed 5-gelijkedagenmodel op werkbeleving en tevredenheid kinderopvangpersoneel, tweede meting (n=16)

	Z e e r p o s i t i v e i n v l o e d	P o s i t i v e i n v l o e d	G e e n i n v l o e d	N e g a t i v e i n v l o e d	Z e e r n e g a t i v e i n v l o e d	W e e t i k n i e t	A a n t a l r e s p o n d e n t e n
Het aantal uren per week dat u kunt werken	2	10	4	0	0	0	16
De tijden waarop u kunt werken	4	8	3	0	0	1	16
De werkdruk die u ervaart	1	10	4	1	0	0	16
De mogelijkheden om uw eigen werk in te delen	1	7	7	0	0	1	16
Uw werkplezier	5	7	4	0	0	0	16

Ook de reacties van het kinderopvangpersoneel op de vier stellingen over de invloed van het 5-gelijkedagenmodel op het werken in de kinderopvang, geven een positief beeld (zie tabel 4.3). Zo geeft steeds een meerderheid aan dat zij vinden dat werken in de kinderopvang aantrekkelijker is als scholen werken met het 5-gelijkedagenmodel (9 (zeer) mee eens, 1 oneens), dat de naschoolse opvang voor kinderen leuker wordt (11 (zeer) eens, 0 oneens), dat de werkdruk beter verdeeld is over de week (10 (zeer) mee eens, 1 oneens), en dat ze door het werken met het 5-gelijkedagenmodel meer plezier in het werk hebben gekregen (7 (zeer) mee eens, 2 oneens). Dit beeld is vergelijkbaar met dat van de eerste meting (zie tabel B2.3). Tevens zien we dat personeelsleden het bij de tweede meting minder vaak oneens zijn met de stellingen dan bij de eerste meting.

Tabel 4.3 Stellingen over de invloed van het 5-gelijkedagenmodel op het werken in de kinderopvang, tweede meting (n=16)

	Ze er eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Ze er oneens	Weet ik niet
Werken in de kinderopvang is aantrekkelijker als scholen gaan werken met het 5-gelijkedagen-model	3	6	4	1	0	2
De naschoolse opvang wordt leuker voor kinderen als gevolg van het 5-gelijkedagen-model	4	7	5	0	0	0
Door het werken met het 5-gelijkedagenmodel is de werkdruk beter verdeeld over de week	2	8	5	1	0	0
Door het werken met 5-gelijkedagenmodel heb ik meer plezier gekregen in mijn werk	1	6	6	2	0	1

4.4 Hoofdbevindingen

De algemene tevredenheid van ouders met het 5-gelijkedagenmodel is tussen de eerste en tweede meting niet veranderd. Wel hebben we, in tegenstelling tot bij de eerste meting, verschillen in tevredenheid aangetroffen tussen werkende en niet-werkende ouders, waarbij geldt dat: naarmate de arbeidsparticipatie binnen gezinnen hoger is, ouders meer tevreden zijn met het 5-gelijkedagenmodel. Verder hebben we gevonden dat ouders van jongere kinderen meer tevreden zijn met het 5-gelijkedagenmodel dan ouders van oudere kinderen.

Ouders die destijds vóór de invoering van het model stemden, zijn nog steeds aanzienlijk tevredener dan ouders die tegen de invoering stemden, alhoewel het contrast tussen deze twee groepen wel minder groot is geworden. Wat betreft het 5-gelijke dagenmodel als pluspunt bij de keuze van een basisschool kwam ook hier in grote lijnen hetzelfde beeld naar voren als ten tijde van de

eerste meting. Vier vijfde van de ouders zag het 5-gelijkedagenmodel destijds als een (sterk) pluspunt bij het kiezen van een school voor hun kind.

De begin- en eindtijd en het verplichte overblijven zijn de aspecten van het model waar ouders nog steeds het meest tevreden mee zijn. De hoeveelheid tijd die kinderen tussen de middag hebben om te eten is het aspect waarover het meeste onvrede is, al zijn ook over dit aspect veel meer ouders tevreden dan ontevreden. De (on)tevredenheid van ouders met de lengte van de eetpauze heeft mogelijk meer te maken met het verschil in eettijd ten opzichte van vóór het 5-gelijke dagenmodel dan met de daadwerkelijke lengte van de pauze (want die is op bijna alle scholen even lang). Deze veronderstelling wordt ondersteund door de bevinding dat de lengte van de eetpauze door relatief de meeste ouders als een (sterke) verslechtering wordt beschouwd ten opzichte van de situatie van vóór de invoering van het 5-gelijkedagenmodel.

Het oordeel van de schooldirecties over het model is, vergeleken met de eerste meting nog positiever geworden. Negen tiende van de directeuren staat bij de tweede meting namelijk, alles overwegend, zeer positief tegenover het 5-gelijkedagenmodel. Bij de eerste meting was dit zes tiende.

Het onderwijspersoneel oordeelt hetzelfde over het model als bij de eerste meting: zeven tiende van de personeelsleden is er (zeer) tevreden mee. Wat betreft de lunchpauze die zij in het nieuwe model hebben, zien we echter een negatiever beeld dan bij de eerste meting: de helft van de personeelsleden is daar (zeer) ontevreden over (tegenover vier tiende ten tijde van de eerste meting).

De bevroagde managers van kinderopvangorganisaties geven, net als bij de eerste meting, aan in het algemeen (zeer) positief te zijn over het 5-gelijke-dagenmodel. Ook bij het kinderopvangpersoneel vinden we, net als ten tijde van de eerste meting, een positief beeld over het 5-gelijkedagenmodel.

5 EFFECT OP HET ONDERWIJS EN DE BSO

In dit hoofdstuk onderzoeken we het effect van het 5-gelijkedagenmodel op het onderwijs en de buitenschoolse opvang. We gaan daarbij in op: het effect op de kwaliteit van het onderwijs (paragraaf 5.1), het effect op de effectieve onderwijstijd (paragraaf 5.2) en het effect op de aantrekkelijkheid van de buitenschoolse opvang (paragraaf 5.3). De hoofdbevindingen, ten slotte, worden weergegeven in paragraaf 5.4.

De resultaten die in dit hoofdstuk worden gerapporteerd zijn gebaseerd op de bevraging van in totaal 674 ouders, 18 directieleden en 127 onderwijs-personeelsleden. Er worden in deze rapportage geen bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs gerapporteerd.¹

5.1 Effect op de kwaliteit van het onderwijs

Schooldirecties

Net als bij de eerste meting hebben we de schooldirecteuren gevraagd welke positieve (tabel 5.1) en welke negatieve (tabel 5.2) effecten zij ervaren van het 5-gelijkedagenmodel.

Ook bij de tweede meting zijn de meest genoemde positieve effecten van het 5-gelijkedagenmodel dat het voor meer rust in de school zorgt (11x), dat er na schooltijd meer tijd is voor leerkrachten voor naschoolse werkzaamheden/samenwerken of voorbereiding op school (9x) en dat het model meer duidelijkheid creëert voor ouders en leerlingen (8x). Minder genoemde voordelen van het 5-gelijkedagenmodel zijn dat het leidt tot meer effectieve leertijd en een betere sfeer (4x) en dat het leidt tot een betere organisatie van de werktijd voor ouders en/of de vrije tijd van kinderen (4x).

¹ De analyse van de onderwijskwaliteit door de Inspectie heeft plaatsgevonden in de eerste meting en zal ook weer plaatsvinden in de derde meting.

Tabel 5.1 **Overzicht van de ervaren positieve effecten van het werken met het 5-gelijkedagenmodel, eerste en tweede meting (meerdere antwoorden mogelijk)**

Ervaren positieve effecten	Aantal scholen eerste meting (N=19)	Aantal scholen tweede meting (N=18)
Meer rust	11	10
Meer tijd leerkrachten voor naschoolse werkzaamheden/ samenwerken/voorbereiding op school/na schooltijd	7	9
Meer duidelijkheid/eenduidigheid/overzicht voor ouders en leerlingen en wat betreft pedagogisch handelen	7	8
Effectieve leertijd/leestijd/onderwijs en betere sfeer door minder conflicten	8	4
Werktijd ouders/ vrije tijd kinderen	4	4
Geen problemen meer met tussenschoolse opvang	3	0
Zicht op gezond lunchen	2	1
Kinderen en ouders hoeven minder vaak heen en weer	2	3
Kosten/ (eenvoudiger) bedrijfsvoering	2	1
Naschools aanbod	1	0
Betrokkenheid ouders	1	0
Kinderen op andere manier leren kennen (samen lunchen)	1	1
Geen positieve effecten	1	0

Wanneer we in tabel 5.2 kijken naar de negatieve effecten van het 5-gelijkedagenmodel die de directeuren noemen, zien we dat de belasting van leerkrachten en problemen met de pauzes van leerkrachten nu aanmerkelijk vaker genoemd worden dan bij de eerste meting. Verder valt op dat het aantal directeuren dat geen negatieve effecten ziet, is toegenomen (van 2 naar 4).

Tabel 5.2 **Overzicht van de ervaren negatieve effecten van het werken met het 5-gelijkedagenmodel, eerste en tweede meting (meerdere antwoorden mogelijk)**

Ervaren negatieve effecten	Aantal scholen eerste meting (N=19)	Aantal scholen tweede meting (N=18)
Belasting leerkrachten/pauze leerkrachten/wennen voor leerkrachten/het moet passen bij leerkrachten/leerkrachten zien elkaar minder	9	16
Pauze voor leerlingen is kort/minder actieve werkhouding kinderen in de middag/weinig ruimte voor ontspanning leerlingen/kinderen die dat prettig vinden kunnen niet meer tussendoor naar huis	3	4
Geen negatieve effecten	2	4
Afstemming met sport en andere voorzieningen	3	1
Invallers zijn niet gewend in één ruk door te gaan	0	1
Kinderen die niet naar de NSO gaan, zwerven vaak op straat /voor kinderen met niets te doen is de middag lang	1	1
Ouders kunnen tussendoor niet meer bijpraten met hun kind	0	1
Meer middelen voor toezicht/schoonmaak/ruimte nodig	2	0
Onvrede bij (deel van) de ouders	1	0
Organisatie vrije uren onderbouw	1	0

Onderwijspersoneel

Ook het onderwijspersoneel hebben we, net als bij de eerste meting, gevraagd naar de invloed van het 5-gelijkedagenmodel op verschillende aspecten van het onderwijs. Figuur 5.1 laat zien dat de leerkrachten vooral van mening zijn dat het 5-gelijkedagenmodel een (zeer) positieve invloed heeft op de rust in de klas (64% geeft dit aan) en de mogelijkheden om hun eigen werk in te delen (53% geeft dit aan). Ook bij de vorige meting beschouwde meer dan de helft van de leerkrachten dit als positieve effecten van 5-gelijkedagenmodel (met bijna identieke percentages van respectievelijk 67 en 53%).

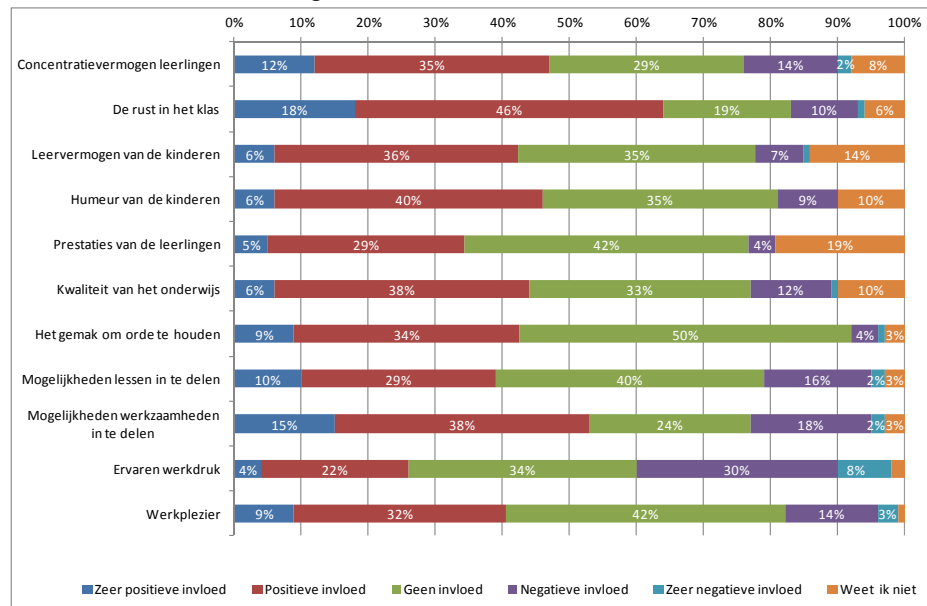
Bij de eerste meting was meer dan de helft van de leerkrachten (53%) tevens van mening dat het 5-gelijkedagenmodel een (zeer) positieve invloed heeft op het concentratievermogen van de leerlingen. Dat percentage is nu gezakt naar 47 procent.

Het percentage leerkrachten dat van mening is dat het 5-gelijkedagenmodel een (zeer) positief effect heeft op de kwaliteit van het onderwijs, is ten opzichte van de eerste meting afgenomen (van 48 naar 44%).

De ervaren werkdruk wordt, net als bij de eerste meting, het vaakst genoemd als aspect dat negatief beïnvloed wordt door het 5-gelijkedagenmodel. Hierbij valt op dat het percentage dat leerkrachten dat van mening is dat het 5-gelijkedagenmodel een (zeer) negatieve invloed heeft op de werkdruk, is

toegenomen van 33 procent bij de eerste meting naar 38 procent bij de tweede meting.

Figuur 5.1 Effecten van het 5-gelijkedagenmodel volgens onderwijspersoneel, tweede meting

5.2 Effect op de effectieve onderwijstijden

Met de effectieve onderwijstijd bedoelen we de tijd dat kinderen onderwijs krijgen (dus zonder de pauzes en de tijd die een leerkracht kwijt is aan orde houden). Ten tijde van de eerste meting was 52 procent van het onderwijspersoneel van mening dat de effectieve onderwijstijd door het 5-gelijkedagenmodel (veel) groter is geworden, 28 procent gaf aan geen invloed te zien en 19 procent was van mening dat de effectieve onderwijstijd kleiner is geworden. Uit de tweede meting komt een iets ander beeld naar voren. Het percentage personeelsleden dat vindt dat de effectieve onderwijstijd is toegenomen, is gezakt naar 43 procent en het percentage dat vindt dat de effectieve onderwijstijd gelijk is gebleven, is toegenomen naar 39 procent. Het percentage van het onderwijspersoneel dat vindt dat de effectieve onderwijstijd is afgenomen, is nagenoeg hetzelfde gebleven, namelijk 18 procent.

Wanneer we deze analyse herhalen, maar dan alleen met personeelsleden van scholen die ook hebben deelgenomen aan de eerste meting, zien we nagenoeg dezelfde resultaten. Dit kan erop duiden het effect van het 5-gelijkedagenmodel op de effectieve onderwijstijd minder groot is dan men bij de eerste meting dacht.

5.3 Effect op de buitenschoolse opvang

Tot slot legden we de ouders 3 stellingen voor over de invloed van het 5-gelijkedagenmodel op de aantrekkelijkheid van de buitenschoolse opvang. Tabel 5.3 laat zien dat het percentage ouders dat vindt dat de bso aantrekkelijker is geworden door het 5-gelijkedagenmodel 21 procent bedraagt. Dit is iets lager dan ten van de eerste meting (toen bedroeg dit percentage 25%). Bij de twee andere stellingen is het beeld nagenoeg hetzelfde als ten tijde van de tweede meting. Tien procent van de ouders geeft aan dat de kinderen het sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel leuker vinden op de bso en 25 procent van de ouders geeft aan dat er sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel door de bso leukere activiteiten worden aangeboden.

Tabel 5.3 Invloed 5-gelijkedagenmodel op buitenschoolse opvang, tweede meting (N = 284)

	Ze er mee eens	Mee eens	Niet eens, niet oneens	Mee oneens	Ze er mee oneens	We et ik niet
De bso is aantrekkelijker geworden door het 5-gelijkedagenmodel	8%	13%	37%	11%	4%	27%
Mijn kinderen vinden het leuker op de bso sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel	4%	6%	38%	12%	3%	37%
Er worden leukere activiteiten aangeboden door de bso sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel	6%	15%	29%	10%	6%	34%

5.4 Hoofdbevindingen

Net als bij de eerste meting, geven de directies van de monitorscholen aan dat de invoering van het model vooral heeft geleid tot: meer rust in de school, meer tijd voor leerkrachten om na schooltijd op school nog dingen te doen, en meer duidelijkheid voor ouders en leerlingen. Als negatief effect van het model wordt, eveneens net als bij de eerste meting, verreweg het vaakst de belasting van leerkrachten en/of problemen met de pauzes van leerkrachten genoemd. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit negatieve effect nu aanzienlijk vaker wordt genoemd dan een jaar geleden (16 vs. 9 keer).

Ook het onderwijspersoneel noemt meer rust (in de klas) als een positief effect van het 5-gelijkedagenmodel. Wel geeft een hoger percentage dan vorig jaar (38 vs. 33 procent) aan dat de invoering van het 5-gelijkedagenmodel heeft geleid tot een grotere werkdruk.

Het aandeel van de personeelsleden dat aangeeft dat de effectieve onderwijstijd door het 5-gelijkedagenmodel is toegenomen, is kleiner geworden (van ongeveer de helft naar ongeveer vier tiende). Het deel van de personeelsleden dat van mening is dat de effectieve onderwijstijd (veel) kleiner is geworden, is echter niet veranderd (en bedraagt ongeveer twee tiende).

Van een positieve invloed van het 5-gelijkedagenmodel op de aantrekkelijkheid van de buitenschoolse opvang is, net als bij de eerste meting, slechts volgens een beperkt deel van de ouders sprake.

6 EFFECT OP GEBRUIK EN KOSTEN VAN BSO

In dit hoofdstuk beschrijven we het effect van het 5-gelijkedagenmodel op het gebruik (paragraaf 6.1) en de kosten (paragraaf 6.2) van buitenschoolse opvang.¹ De hoofdbevindingen zijn te vinden in paragraaf 6.3.

De bevindingen in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de bevraging van in totaal 674 ouders en 9 managers kinderopvangorganisaties.² Hierbij moet worden opgemerkt dat 8 van de 9 kinderopvangorganisaties ook voor de eerste meting zijn bevraagd. Van de ouders die aan de tweede meting hebben deelgenomen is niet echter bekend hoeveel er ook aan de eerste meting hebben deelgenomen.

6.1 Effect op het gebruik van buitenschoolse opvang

Afname van bso door kinderen van monitorscholen (gemiddeld aantal dagen en aantal kinderen)

We hebben de 9 managers van kinderopvangorganisaties gevraagd of het gemiddeld aantal dagen dat voor kinderen van de betrokken school/scholen wordt afgenomen, is veranderd sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Hieruit kwam naar voren dat 5 van hen geen verschil zien in het gemiddeld aantal dagen dat wordt afgenomen voor de kinderen van de monitorscho(o)l(en). Eén van de 9 managers geeft aan dat sindsdien het gemiddeld aantal dagen is toegenomen en dat dit gedeeltelijk samenhangt met de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op de school. Een ander geeft juist aan dat het gemiddeld aantal dagen dat wordt afgenomen, is gedaald en stelt daarbij eveneens dat dit gedeeltelijk samenhangt met de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op de school. Twee managers, ten slotte, gaven aan het antwoord op deze vraag niet weten. Bij de eerste meting zagen 4 (van de 11) managers geen verschil, één manager een toename, en 3 managers een afname van het gemiddeld aantal dagen).

Net als bij de eerste meting zijn 5 managers van mening dat het aantal kinderen dat gebruikmaakt van de bso is toegenomen na de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Daarbij geven (eveneens net als vorig jaar) 3 managers aan dat dit niet samenhangt met de invoering van de nieuwe onderwijstijden, terwijl twee managers aangeven dat het daar wel, gedeeltelijk, mee samenhangt. Volgens 4 managers is er geen verandering opgetreden in het aantal kinderen dat gebruikmaakt van de bso. Er zijn geen managers die aangeven dat het aantal kinderen gedaald is.

¹ De eventuele consequenties van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel voor het aanbod van bso staan beschreven in hoofdstuk 3.

² Van de 11 bso-locaties bleken er twee geen kinderopvang meer te verzorgen voor leerlingen van de school die deelneemt aan de 5-Gelijkedagenmonitor. De 9 bevraagde locaties bieden opvang aan 7 monitorscholen.

Gebruik van de bso op woensdagen en vrijdagen

Het aantal kinderen dat op woensdag komt, is sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel volgens 8 managers niet veranderd en volgens één manager afgenomen. De manager die een afname signaleert, geeft aan dat dit niet samenhangt met de invoering van het 5-gelijkedagenmodel op de betrokken school. Bij de eerste meting zagen 6 (van de 11) managers geen verandering, twee een toename en één een afname van het aantal kinderen op woensdag.

Het aantal kinderen dat op vrijdag komt, is sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel volgens 6 managers niet veranderd, volgens twee managers afgenomen en volgens één manager toegenomen. De manager die een toename signaleert, spreekt daarbij van een gedeeltelijke samenhang met de nieuwe onderwijstijden, maar een van de twee managers die een afname signaleren ook. Bij de eerste meting zagen 7 (van de 11) managers geen verandering, 3 een toename en één een afname van het aantal kinderen op vrijdag.

Kortom: op basis van de interviews met de managers ontstaat geen eenduidig beeld van het effect van het 5-gelijkedagenmodel op het gebruik van buitenschoolse opvang.

Gebruik van de buitenschoolse opvang volgens de ouders

We hebben met de enquête voor de tweede meting van 1019 kinderen gegevens verkregen over het huidige gebruik van bso en het gebruik van bso voor invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Van deze 1019 kinderen gaat 57 procent op dit moment niet naar de bso (de eerste en de tweede rij van tabel 6.1) en 43 procent wel (de derde en de vierde rij van tabel 6.1). De 441 kinderen die gebruikmaken van bso gaan daar gemiddeld 1,9 dagen per week naartoe. Dit is iets minder dan ten tijde van de eerste meting. Toen lag het gemiddelde op 2,1 dagen per week.

Tabel 6.1 Gebruik van bso voor en sinds de invoering 5-gelijkedagenmodel (in aantal kinderen), eerste en tweede meting

	Eerste meting		Tweede meting	
	Aantal	%	Aantal	%
Geen gebruik nu en geen gebruik voor	495	52	475	47
Geen gebruik nu, maar wel gebruik voor	59	6	103	10
Wel gebruik nu, maar geen gebruik voor	134	14	133	13
Wel gebruik nu en wel gebruik voor	270	28	308	30
Totaal	958	100	1019	100

In tabel 6.2 geven we de ontwikkeling in het bso-gebruik sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel weer. De kinderen die nu geen gebruikmaken van bso, maar voordat zij te maken kregen met het 5-gelijkedagenmodel wel

naar de bso gingen, maakten gemiddeld 1,9 dagen per week gebruik van bso. De gemiddelde verandering in deze groep is dan ook een afname van 1,9 dagen.

De groep kinderen die zowel voor als sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel gebruikmaken van bso is deels minder, deels evenveel en deels meer dagen per week naar de bso gegaan. Uit de tabel valt te lezen dat de gemiddelde afname van de groep die nu minder gebruikmaakt van bso beperkter is dan de gemiddelde toename bij de groep die nu meer gebruikmaakt van bso. Wanneer we veranderingen verdisconteren, is er sprake van een zeer geringe gemiddelde afname van 0,04 dagen per week. Dit is min of meer het zelfde beeld als we zagen bij de eerste meting. Toen was er sprake van een zeer geringe toename (van 0,12 dag per week).

Tabel 6.2 Ontwikkelingen in het bso-gebruik sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel, tweede meting

	Gemiddelde verandering	N
Geen gebruik bso voor en na	0	475
Geen gebruik nu wel gebruik voor	-1,88 dagen	102
Wel gebruik nu en geen gebruik voor	+1,84 dagen	133
Wel gebruik nu en wel gebruik voor	-1,08 dagen	104
Wel gebruik nu en wel gebruik voor	0	195
Wel gebruik nu en wel gebruik voor	+1,56 dagen	9
Totaal	-0,04 dagen	1018

Aan de ouders die sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel meer gebruik zijn gaan maken van de buitenschoolse opvang is, per kind, gevraagd naar de reden waarom zij voorheen minder gebruikmaakten van de buitenschoolse opvang (zie tabel 6.3). De resultaten zien er anders uit die van de eerste meting. Voor beide metingen geldt als belangrijkste reden dat het kind nog niet oud genoeg was voor buitenschoolse opvang, maar deze reden wordt bij de tweede meting wel een stuk vaker genoemd. Dit verschil kan niet worden verklaard door een verschil in leeftijd van de kinderen tussen de eerste en de tweede meting.³ De reden dat de respondent of zijn/haar partners destijds minder werkte en de reden dat men liever gebruik maakte van opvang door familie of kennissen, zijn bij de twee meting minder belangrijk geworden.

³ Tijdens de eerste meting was van alle kinderen (van de deelnemende ouders) 13 procent vier jaar oud. Bij de tweede meting ligt dit percentage op 14 procent.

Tabel 6.3 Redenen waarom voorheen minder gebruikgemaakt werd van de bso (meerdere antwoorden mogelijk)

	Eerste meting (146 kinderen)	Tweede meting (129 kinderen)
	%Ja	%Ja
Kind kwam door leeftijd nog niet in aanmerking voor bso	60%	79%
U of uw partner werkte minder waardoor minder opvang nodig was	12%	5%
U kon zich toen niet meer dagen buitenschoolse opvang veroorloven	4%	2%
De buitenschoolse opvang kon u toen niet het gewenste aantal dagen opvang bieden	1%	1%
U maakte liever gebruik van onbetaalde opvang door familie of kennissen	8%	2%
Anders*	20%	16%

* Bij 'Anders' werd in de tweede meting onder andere genoemd: oppas aan huis, ouderschapsverlof, betere aansluiting schooltijden/werktijden en dat het kind toen op een andere school zat.

Ook de ouders die sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel minder gebruik zijn gaan maken van de buitenschoolse opvang, is, per kind, gevraagd naar de reden(en) hiervoor (zie tabel 6.4). In bijna 30 procent van de gevallen (iets meer dan bij de eerste meting) geven zij aan dat er door veranderde werktijden minder opvang nodig is. Verder wordt voor 15 procent van de kinderen (iets minder dan bij de eerste meting) gesteld dat er minder gebruik wordt gemaakt van de bso door de wijzigingen in de kinderopvangtoeslag (zie ook paragraaf 6.2). Bijna de helft van de ouders geeft een andere reden op. Vaak genoemd zijn, net als vorig jaar, dat werktijden beter zijn afgestemd op de schooltijden van de kinderen, waardoor minder opvang nodig is.

Tabel 6.4 Redenen waarom nu minder gebruikgemaakt wordt van de bso (meerdere antwoorden mogelijk)

	Eerste meting (114 kinderen)	Tweede meting (199 kinderen)
	% Ja	% Ja
Kind is nu oud genoeg om alleen thuis te zijn	13%	16%
U of uw partner werkt nu minder waardoor minder opvang nodig is	25%	29%
U heeft nu minder financiële middelen waardoor u zich minder opvang kunt veroorloven	13%	14%
U kunt nu meer gebruik maken van opvang door familie of kennissen	11%	11%
Als gevolg van veranderingen in de kinderopvangtoeslag	20%	15%
Anders	44%	47%

6.2 Effect op de prijs van buitenschoolse opvang

Uurprijzen en inbegrepen diensten

Van 9 kinderopvangorganisaties is, via de managers, de uurprijs voor de buitenschoolse opvang bekend.⁴ Deze uurprijs varieert van 6,20 tot 6,68 euro per uur. De gemiddelde uurprijs van de 9 organisaties is 6,42 euro per uur. Dit verschilt nagenoeg niet van de gemiddelde uurprijs bij de eerste meting, die was 6,48 euro per uur bedroeg. De kinderopvangorganisaties variëren, net als vorig jaar, enigszins in de diensten die zij binnen de uurprijs aanbieden. Opvang in vakanties en het vervoer van de school naar de bso-locatie zijn doorgaans opgenomen in de uurprijs. Het beeld is, al met al, niet veel anders te noemen dan vorig jaar.

Tabel 6.5 Prijzen en inbegrepen kosten per organisatie

Organisatie	Prijs	Opvang in vakanties	Vervoer school naar bso	Warme maaltijd	Anders
1	€ 6,20	Ja	Nee	Nee	Activiteiten
2	€ 6,25	Ja	Ja	Nee	Nee
3	€ 6,30	Ja	Ja	Nee	Nee
4	€ 6,30	Ja	Ja	Ja	Nee
5	€ 6,42	Ja	Ja	Nee	Activiteiten
6*	€ 6,49	Ja	Nee	Nee	Nee
7	€ 6,54	Ja	Ja	Ja	Nee
8	€ 6,58	Ja	Ja	Nee	Nee
9	€ 6,68	Ja	Ja	Nee	Activiteiten
Gemiddeld / totaal	€ 6,42	9	7	2	3

* De manager van deze organisatie/locatie heeft niet meegedaan aan de eerste meting.

Effect van het 5-gelijkedagenmodel op de prijs van de bso

De managers van 7 van de 9 kinderopvangorganisaties (9 van de 11 bij de eerste meting) geven aan dat de invoering van het 5-gelijkedagenmodel geen invloed heeft gehad op de uurprijs. Twee managers geven aan dat dit wel het geval is. Een daarvan stelt (net als vorig jaar) dat 'de prijs volgens de wet moet worden berekend aan de hand van de schooltijden'. De andere manager heeft geen toelichting gegeven.

Effect aanpassing kinderopvangtoeslagregeling op het gebruik van bso

Ook met ingang van 2013 zijn er (net als met ingang van 2012) weer enkele beperkingen doorgevoerd in de regeling voor kinderopvangtoeslag. Een aantal ouders ontvangt daardoor, net als vorig jaar, minder kinderopvangtoeslag dan het jaar daarvoor. Twintig procent van de ouders die voor hun kind(eren) gebruikmaakt van de buitenschoolse opvang, geeft aan als gevolg hiervan na 1 januari 2013 minder gebruik te zijn gaan maken van buitenschoolse opvang

⁴ De 9 kinderopvanglocaties waarvan we de managers bevraagd hebben, behoorden allen tot verschillende organisaties.

(bij de eerste meting was dit 19%). Voor 74 procent van de ouders (vorig jaar 77%) geldt dat zij door de veranderingen in de kinderopvangtoeslag niet minder buitenschoolse opvang af zijn gaan nemen. De bevinding dat ongeveer een vijfde van de ouders minder opvang is gaan afnemen, is nagenoeg gelijk aan de bevindingen in tabel 6.4 waarin we, bij beide metingen, ook al zagen dat er een substantiële groep ouders is die door de veranderingen in de kinderopvangtoeslag minder gebruik zijn gaan maken van de buitenschoolse opvang.

6.3 Hoofdbevindingen

Net als bij de eerste meting komt er, wat betreft de verandering in het gebruik van bso als gevolg van het 5-gelijkedagenmodel, vanuit de managers van kinderopvangorganisaties geen eenduidig beeld naar voren. Duidelijk is wel dat substantieel deel van de managers geen veranderingen ziet in het gemiddeld aantal dagen dat wordt afgenomen of in het aantal kinderen dat de bso bezoekt. Bij managers die wel een toe- of afname zien, wijzen de redenen hiervoor echter vaak 'een andere kant uit'. Wat betreft het gebruik van buitenschoolse opvang op woensdagen en vrijdagen, begint het beeld zich af te tekenen dat het 5-gelijkedagenmodel hier weinig invloed op heeft.

Dertien procent (bij de eerste meting 14%) van de kinderen ging voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel niet naar de buitenschoolse opvang, maar gaat daar sinds de invoering wel naartoe. Tien procent (bij de eerste meting 6%), gaat sinds de invoering echter juist niet meer naar de buitenschoolse opvang. Ook in dit opzicht zien we dus geen eenduidig effect van het 5-gelijkedagenmodel op het gebruik van buitenschoolse opvang.

Als we naar de informatie over bso-gebruik kijken die we via ouders hebben verkregen, zien we dat een deel van de kinderen meer gebruik is gaan maken van bso en een deel juist minder met als gevolg dat we (voor de tweede keer) vinden dat het bso-gebruik sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel min of meer hetzelfde is gebleven. In het licht van de landelijke ontwikkelingen – die duidelijk op een dalend gebruik van buitenschoolse opvang wijzen – is dit een opmerkelijke bevinding.

Verreweg de belangrijkste reden om meer gebruik te zijn gaan maken van bso, is praktisch: het kind was voorheen te jong om naar de buitenschoolse opvang te gaan. De belangrijkste redenen die ouders noemen om minder gebruik te maken van bso zijn, net als bij de eerste meting dat (één van de) ouders minder zijn gaan werken of juist dat zij door de invoering van het 5-gelijkedagenmodel in staat zijn geweest de arbeids- en werktijden beter op elkaar af te stemmen, waardoor er minder opvang nodig is.

Zowel bij de eerste als de tweede meting geeft een vijfde van de ouders aan minder gebruik te zijn gaan maken van buitenschoolse opvang vanwege

beperkingen die zijn doorgevoerd in de kinderopvangtoeslag. Wanneer we kijken naar de uurprijzen van de kinderopvangorganisaties die aan deze monitor deelnemen, lijkt de invoering van het 5-gelijkedagenmodel niet gepaard te zijn gegaan met prijsverhogingen.

7 HET EFFECT OP ARBEIDSPARTICIPATIE

In dit hoofdstuk gaan we in op het effect van het 5-gelijkedagenmodel op de arbeidsparticipatie van ouders. We gaan achtereenvolgens in op:

- de bevordering van de arbeidsparticipatie (paragraaf 7.1);
- de bevordering van het combineren van arbeid en zorg (paragraaf 7.2);
- de hoofdbevindingen (paragraaf 7.3).

De resultaten die we in dit hoofdstuk rapporteren, zijn afkomstig uit de enquête onder 674 ouders.

7.1 Bevordering van arbeidsparticipatie

Percentage ouders dat betaalde arbeid verricht

Tabel 7.1 laat zien dat 89 procent van de bevroagde ouders die deel hebben genomen aan de tweede meting betaalde arbeid verricht, met name in loondienst. Bij de eerste meting was dit percentage nagenoeg hetzelfde (88%). Verder laat de tabel zien dat ongeveer 95 procent van de ouders aangeeft dat hun partner (ook) betaalde arbeid verricht, eveneens met name in loondienst. Bij de eerste meting was dit percentage iets lager, namelijk 92 procent. Het percentage werkende partners is dus iets toegenomen. Uit een nadere vergelijking met de resultaten van de eerste meting (zie tabel B3.1) blijkt dat dit vooral komt doordat meer partners voor zichzelf zijn begonnen: het percentage partners dat zzp'er/eigen baas is geworden, is gestegen van 14 naar 20 procent.

Tabel 7.1 Verricht u/uw partner op dit moment betaalde arbeid?

	Uzelf		Uw partner	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, in loondienst	479	73,9%	443	74,3%
Ja, als zzp'er/eigen baas	89	13,7%	118	19,8%
Ja, anders namelijk... ¹	11	1,7%	8	1,3%
Nee	69	10,6%	27	4,5%
Totaal	648	100,0	596	100,0%

De mate waarin de respondenten/ouders van de monitorscholen betaalde arbeid verrichten, is dus min of meer hetzelfde als bij de eerste meting. De partners van de respondenten zijn echter wel iets vaker gaan werken.

¹ Bij de respondent zelf werden hier genoemd: combinatie zzp en loondienst, freelance, gastouder, invalkracht, lio-stage, PGB en verkoopmedewerkster. Bij de partner werden hier genoemd: combinatie zzp en loondienst, invalkracht, pre-pensioen, promovendus en school.

Gemiddeld aantal gewerkte uren per week

Voor zowel het aantal gewerkte uren van respondenten, als voor het aantal gewerkte uren van hun partners, vinden we dezelfde resultaten als bij de eerste meting. Respondenten die aangeven betaalde arbeid te verrichten, doen dat voor gemiddeld iets meer dan 28 uur per week. De partners van de respondenten die betaalde arbeid verrichten, werken aanzienlijk meer: rond de 37,5 uur per week.

Wanneer we uitgaan van een achturige werkdag, geldt dat de meeste ouders 2 tot 4 dagen per week werken en de meeste partners 4 tot 5 dagen per week (zie tabel 7.2). Ook dit is niet anders dan bij de eerste meting. Nadere vergelijking met de resultaten van de eerste meting (zie tabel B3.2) laat echter wel subtiele verschuivingen zien: het aantal ouders dat vier dagen per week werkt, is iets toegenomen en het aantal ouders dat vijf dagen per week werkt, is iets afgenomen. Dezelfde verschuiving geldt ook voor de partners.

Tabel 7.2 Hoeveel uur per week verricht u/uw partner* betaalde arbeid?

	Uzelf		Uw partner	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
1 tot en met 8 uur per week	8	1,4%	2	0,4%
9 tot en met 16 uur per week	58	10,1%	10	1,8%
17 tot en met 24 uur per week	176	30,6%	46	8,2%
25 tot en met 32 uur per week	184	32,0%	99	17,6%
33 tot en met 40 uur per week	131	22,8%	315	56,1%
Meer dan 40 uur per week	18	3,1%	89	15,9%
Totaal	575	100,0%	561	100,0%

Selectie: respondenten die aangeven dat zij/hun partners betaalde arbeid verrichten.

Veranderingen in arbeidsparticipatie sinds de invoering van het model

Ouders die betaalde arbeid verrichten, hebben wij gevraagd of zij (en/of hun partners) sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel meer of minder zijn gaan werken.² De resultaten hiervan zijn te vinden in tabel 7.3. Ten opzichte van de eerste meting zien we bij de respondenten wel verandering, maar bij de partners niet.

Tabel 7.3 Bent u/is uw partner meer of minder gaan werken na de invoering van het 5-gelijkedagenmodel/sinds uw kind naar deze school gaat?

	Uzelf		Uw partner	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Meer gaan werken	60	10,4%	28	4,9%
Evenveel blijven werken	443	76,5%	507	89,1%
Minder gaan werken	75	13,0%	32	5,6%
Totaal	579	100,0%	567	100%

Selectie: respondenten die aangeven dat zij/hun partners betaalde arbeid verrichten

² Ouders die betaalde arbeid verrichten, maar voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel nog geen kinderen op de school hadden, hebben we gevraagd of zij meer of minder zijn gaan werken vanaf het moment dat hun kind(eren) naar deze school ging(en).

Ongeveer driekwart (77%) van de respondenten geeft aan niet meer of minder te zijn gaan werken sinds zij te maken hebben met het 5-gelijkedagenmodel. Dit is minder dan ten tijde van de eerste meting: toen bedroeg dit percentage 88 procent. Tien procent van de respondenten is meer gaan werken. Dat is niet veel anders dan de 8 procent bij de eerste meting. Het verschil zit 'm dus vooral in het aandeel respondenten dat minder is gaan werken. Dat is, met 13 procent namelijk aanzienlijk hoger dan de 5 procent bij de eerste meting.

Bij de partners is het beeld, zoals gezegd, min of meer hetzelfde als bij de eerste meting: 89 procent is hetzelfde aantal uren blijven werken, 5 procent is meer gaan werken en 6 procent minder. (Bij de eerste meting bedroegen deze percentages respectievelijk 91%, 4% en 5%.)

Ongeveer 35 procent van de respondenten die aangeven dat zij sinds de invoering van het 5-gelijkedagenmodel evenveel zijn blijven werken, geeft wel aan dat zij op andere uren zijn gaan werken (tegenover ongeveer 25% bij de eerste meting). Van de partners is 22 procent op andere tijden gaan werken (tegenover ongeveer 12% bij de eerste meting). Het aandeel ouders en partners dat op andere tijden is gaan werken, is ten tijde van de tweede meting dus groter dan ten tijde van de eerste meting.

Rol van het 5-gelijkedagenmodel bij veranderingen in arbeidsparticipatie

Respondenten en partners die meer zijn gaan werken

Respondenten en partners die meer zijn gaan werken sinds zij te maken hebben met het 5-gelijkedagenmodel, hebben we gevraagd of het 5-gelijkedagenmodel een rol heeft gespeeld bij de verandering in werkuren. Tabel 7.4 laat zien dat dit bij ongeveer een derde van de respondenten en hun partners het geval is. Tegelijkertijd geldt ook voor een kwart tot een derde van de respondenten en hun partners dat het 5-gelijkedagenmodel juist geen rol heeft gespeeld bij het meer gaan werken.

Tabel 7.4 Voor respondenten en partners die meer zijn gaan werken: Heeft het 5-gelijkedagenmodel een rol gespeeld bij deze verandering in werkuren?

	Respondenten (n=60)		Uw partner (n=27)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, een grote rol	22	37%	9	32%
Ja, geen grote, geen kleine rol	8	13%	5	19%
Ja, een kleine rol	12	20%	3	11%
Nee	15	25%	9	33%
Anders, namelijk	3*	5%	1*	4%
Totaal	60	100,0%	27	100%

* Bij de respondenten werden genoemd: andere werkverdeling tussen respondent en partner vanwege immigratie naar Nederland, kon naar baan gaan zoeken toen de kinderen naar deze school gingen, heb andere baan en volg nu ook een opleiding.

** Bij de partners werd genoemd: immigratie naar Nederland, zelfstandigheid.

De toename in het aantal werkuren van respondenten die meer zijn gaan werken, bedraagt ongeveer 7 uur. Respondenten die meer zijn gaan werken, werkten voor ze met het 5-gelijkedagenmodel te maken kregen gemiddeld 20,7 uur per week, nu werken ze gemiddeld 27,8 uur per week.

De toename van het aantal werkuren bij de partners is, met ruim 4 uur, kleiner. Partners die meer zijn gaan werken, werkten eerst 29,7 uur per week en nu 35,4 uur per week.

Mensen die minder zijn gaan werken

Ook respondenten en partners die minder zijn gaan werken, hebben we gevraagd of het 5-gelijkedagenmodel een rol heeft gespeeld bij deze verandering in werkuren. De resultaten hiervan worden weergegeven in tabel 7.5. Deze tabel laat zien dat dit bij ongeveer drie tiende van de respondenten en hun partners het geval is. Tegelijkertijd geldt echter voor bijna de helft van de respondenten en hun partners dat het 5-gelijkedagenmodel geen rol heeft gespeeld bij de vermindering in werkuren.

Tabel 7.5 Voor respondenten en partners die minder zijn gaan werken: Heeft het 5-gelijkedagenmodel een rol gespeeld bij deze verandering in werkuren?

	Respondenten (n=75)		Uw partner (n=32)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, een grote rol	22	29%	9	28%
Ja, geen grote, geen kleine rol	4	5%	1	3%
Ja, een kleine rol	14	19%	7	22%
Nee	34	45%	15	47%
Anders, namelijk	1*	1%	0	0%
Totaal	75	100,0%	32	100%

* Bij de respondenten werd hier genoemd: zonder continuooster zou ik nog minder kunnen werken, voor mij is dit ideaal.

De afname in het aantal werkuren van respondenten die minder zijn gaan werken, bedraagt ongeveer 4,5 uur. Respondenten die minder zijn gaan werken, werkten voor ze met het 5-gelijkedagenmodel te maken kregen gemiddeld 30,2 uur per week, nu werken ze gemiddeld 25,5 uur per week. De afname van het aantal werkuren bij de partners is, met ongeveer 7,5 uur, een stuk groter. Partners die minder zijn gaan werken, werkten eerst 40,1 uur per week en nu 32,7 uur per week.

Respondenten en partners die geen betaalde arbeid verrichten nader bekeken

De respondenten die aangeven dat zijzelf op dit moment geen betaalde arbeid verrichten (69 personen), is gevraagd of zij voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel wel betaalde arbeid verrichten. Dit bleek voor een derde van hen (23 personen) het geval te zijn. Van de partners die nu geen betaalde arbeid verrichten (27 personen), voerden er voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel ook een derde (9 personen) wel betaalde arbeid uit.

7.2 Bevordering van combineren arbeid en zorg

Bij de eerste meting (M1 in tabel 7.6) gaf iets meer dan de helft van de ouders (52%) aan dat zij door het 5-gelijkedagenmodel beter in staat zijn om de zorg voor het kind/de kinderen te combineren met werken. Bij de tweede meting (M2 in tabel 7.6) vinden we een kleiner percentage ouders dat deze mening is toegedaan, namelijk 43 procent. Tegelijkertijd zien we dat het aantal ouders dat neutraal oordeelt flink is toegenomen van 23 naar 37 procent.

Tabel 7.6 Door het 5-gelijkedagenmodel is het voor ons makkelijker om de zorg voor ons kind/onze kinderen met werken te combineren (meting 1: n=599, meting 2: n=641)

	Ze er e e n s	E e n s	N i e t o n e e n s/ n i e t e e n s	O n e e n s	Z e e r o n e e n s	W e e t n i e t	N.v.t.
M1	21,5%	30,6%	23,4%	6,2%	5,3%	1,2%	11,9%
M2	16,2%	26,5%	37,3%	5,6%	3,7%	1,1%	9,5%

7.3 Hoofdbevindingen

Wat betreft de arbeidsparticipatie van ouders vinden we bij deze tweede meting van de monitor nagenoeg dezelfde resultaten als bij de eerste meting. Ongeveer 90 procent van de respondenten en 95 procent van hun partners verricht betaalde arbeid. Hierbij moet worden opgemerkt dat het aantal partners met betaald werk wel is toegenomen (was 92% bij de eerste meting). De ouders die aangeven betaalde arbeid te verrichten, werken, net als bij de eerste meting, gemiddeld iets meer dan 28 uur per week. Partners met betaalde arbeid werken, ook net als bij de eerste meting, aanzienlijk meer uren (gemiddeld 37,5 uur per week).

Het aandeel respondenten dat geen verandering in hun werkuren heeft aangebracht sinds zij te maken hebben met het 5-gelijkedagenmodel is, vergeleken met de eerste meting, gedaald (van 88 naar 77%). Deze verandering in arbeidsparticipatie bestaat er vooral uit dat deze respondenten meer zijn gaan werken.

De rol van het 5-gelijkedagenmodel bij veranderingen in arbeidsparticipatie is niet eenduidig. Van de respondenten en partners die meer zijn gaan werken sinds zij te maken hebben met het 5-gelijkedagenmodel, geeft ongeveer een derde aan dat het 5-gelijkedagenmodel hier een grote rol bij heeft gespeeld. Tegelijkertijd geeft een derde van hen ook aan dat het 5-gelijkedagenmodel hierbij juist geen rol bij heeft gespeeld. Ook bij respondenten en partners die minder zijn gaan werken, zien we een dat zowel een substantieel deel van de respondenten en partners hierbij wel een rol aan het model toekent, maar een substantieel deel ook expliciet niet.

Ten slotte hebben we in dit hoofdstuk gevonden dat het oordeel van ouders over de mate waarin het 5-gelijkedagenmodel het combineren van arbeid en zorg vergemakkelijkt, neutraler lijkt te worden. Bij de eerste meting gaf iets meer dan de helft van de ouders aan dat zij door het 5-gelijkedagenmodel beter in staat waren om de zorg voor het kind/de kinderen te combineren met werken. Bij de tweede meting was dit gedaald naar iets meer dan vier tiende van de ouders, en was het aandeel ouders dat hierover neutraal oordeelde met bijna 15 procent toegenomen.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Ervaringen bij de invoering van het model

Jaar van invoering

De directies van de 5-gelijkedagenscholen is gevraagd wanneer zij het 5-gelijkedagenmodel hebben ingevoerd (tabel B1.1). De meeste scholen (10) hebben het model recent ingevoerd, namelijk vanaf het schooljaar 2010/2011 of vanaf het schooljaar 2011/2012.

Tabel B1.1 Wanneer is het 5-gelijkedagenmodel ingevoerd?

Jaar van invoering	Aantal scholen
2007/2008	2
2008/2009	3
2009/2010	1
2010/2011	5
2011/2012	5
Totaal	16

Continuurooster voor invoering

Zes scholen hanteerden voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel ook al een continuurooster, 12 deden dat niet en van 1 school is dat onbekend.

Initiatief voor het 5-gelijkedagenmodel

Op de meeste scholen (12 van de 18) heeft de schooldirectie het initiatief genomen voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Op 2 scholen kwam het initiatief van het bestuur en op 1 school nam het personeel het initiatief. Op 3 scholen is het initiatief op een andere manier genomen. Het gaat bij die 3 scholen eenmaal om een werkgroep die het schoolconcept heeft ontwikkeld, eenmaal om een gezamenlijk initiatief van directie en leerkrachten gevolgd door ouders en eenmaal om een gezamenlijk initiatief van leerkrachten op basis van de wensen van ouders.

Houding ten opzichte van het model (voor invoering)

We vroegen de directies hoe het bestuur, de ouders, het onderwijzend personeel, het ondersteunend personeel en de schooldirectie tegenover het 5-gelijkedagenmodel stonden, nog voordat het werd ingevoerd (tabel B1.2). Geen van deze groepen stond, volgens de schooldirecties, voor invoering negatief tegenover het 5-gelijkedagenmodel. Verder valt op dat bestuur en schooldirectie over het algemeen positiever tegenover het model stonden dan ouders en personeel.

Tabel B1.2 Houding t.o.v. 5-gelijkedagenmodel voor invoering

	Geheel negatief	Overwegend negatief	Half positief, half negatief	Overwegend positief	Geheel positief	Totaal
Bestuur	0	0	0	6	10	16
Ouders	0	0	5	7	6	18
Onderwijzend personeel	0	0	6	7	5	18
Ondersteunend personeel	0	0	4	7	4	15
Schooldirectie	0	0	0	6	12	18

Redenen voor invoering model

Schooldirecties is gevraagd aan te geven welke rol een aantal redenen speelden bij de invoering van het 5-gelijkedagenmodel (tabel B1.3). 'Een betere dagindeling voor leerlingen door minder versnippering en onrust' blijkt een van de belangrijkste redenen voor de invoering van het 5-gelijkedagenmodel. Minder versnippering is het gevolg van het feit dat alle kinderen in plaats van een deel van de kinderen overblijven, de lunch met de leerkracht wordt genuttigd en de middagpauze korter is. Eveneens een grote rol spelen het 'oplossen van knelpunten in de tussenschoolse opvang' en 'een effectieve besteding van de lestijd op school'.

Tabel B1.3 Rol redenen bij invoering van het 5-gelijkedagenmodel

	Geen rol	Kleine rol	Grote rol	Zeergrote rol	Totaal
Betere dagindeling voor leerlingen door minder versnippering en onrust	0	1	3	12	16
Oplossen van knelpunten in de tussenschoolse opvang	1	3	1	11	16
Effectieve besteding van de lestijd op school	1	0	6	9	16
Betere aansluiting bij onderwijskundige visie	1	4	4	7	16
Betere dagindeling voor leerkrachten	2	3	5	6	16
Wensen van ouders	3	2	8	3	16
Om in de toekomst aantrekkelijker te zijn voor nieuwe ouders	2	4	8	3	17
Financiële motieven	7	8	0	1	16

Betrekken van andere partijen bij de invoering

2 van de scholen zijn begeleid door een externe partij bij de invoering van het 5-gelijkedagenmodel, bij 15 scholen is dat niet het geval. 12 scholen hebben de kinderopvangorganisatie(s) betrokken bij de ontwikkeling van de plannen voor het 5-gelijkedagenmodel en 5 scholen hebben dat niet gedaan.

Duur van de invoering

We vroegen de schooldirecties hoe lang de voorbereiding van de invoering van het 5-gelijkedagenmodel heeft gekost. Gemiddeld zijn de scholen 10,8 maanden bezig geweest met de invoering (gerekend vanaf het eerste idee tot aan de daadwerkelijke uitvoering; gebaseerd op de antwoorden van 16 scholen). Er is sprake van uitersten: zo geeft een van de scholen aan dat de voorbereiding helemaal geen tijd heeft gekost, terwijl een andere school aangeeft er 24 maanden mee bezig te zijn geweest.

BIJLAGE 2

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel B2.1 Effecten van het 5-gelijkedagenmodel voor de kinderopvang-organisatie volgens managers, eerste meting (n = 11)

	Ze er e e n s	E e n s	N i e t e e n s, n i e t o n e e n s	O n e e n s	Z e e r o n e e n s	W e e t i k n i e t
We kunnen de kinderen meer bieden als scholen werken met het 5-gelijkedagenmodel	0	6	4	1	0	0
Het 5-gelijkedagenmodel heeft een positief effect op de bezettingsgraad	1	6	1	3	0	0
Het 5-gelijkedagenmodel heeft een positief effect op het bedrijfseconomisch resultaat	0	5	4	1	0	1
Door het 5-gelijkedagenmodel is het makkelijker om personeel voor de buitenschoolse opvang te vinden	1	5	4	1	0	0
Het 5-gelijkedagenmodel heeft alleen maar voordelen	1	5	2	3	0	0

Tabel B2.2 Invloed 5-gelijkedagenmodel op werkbeleving en tevredenheid kinderopvangpersoneel, eerste meting (n = 24)

	Z e e r p o s i t i e v l o e d	P o s i t i e v l o e d	G e e n v l o e d	N e g a t i e v l o e d	Z e e r n e g a t i e v l o e d	W e e t i k n i e t	A a n t a l r e s p o n d e n t e n
Het aantal uren per week dat u kunt werken	1	14	7	2	0	0	24
De tijden waarop u kunt werken	2	17	4	1	0	0	24
De werkdruk die u ervaart	1	12	5	3	0	2	23
De mogelijkheden om uw eigen werk in te delen	1	12	9	2	0	0	24
Uw werkplezier	4	13	6	1	0	0	24

Tabel B2.3 Stellingen over de invloed van het 5-gelijkedagenmodel op het werken in de kinderopvang, eerste meting (n=24)

	Ze er e e n s	E e n s	N i e t e e n s, n i e t o n e e n s	O n e e n s	Ze er o n e e n s	W e e t i k n i e t
Werken in de kinderopvang is aantrekkelijker als scholen gaan werken met het 5-gelijkedagen-model	9	6	6	3	0	0
De naschoolse opvang wordt leuker voor kinderen als gevolg van het 5-gelijkedagen-model	7	9	3	5	0	0
Door het werken met het 5-gelijkedagenmodel is de werkdruk beter verdeeld over de week	4	9	5	5	0	1
Door het werken met 5-gelijkedagenmodel heb ik meer plezier gekregen in mijn werk	4	7	5	8	0	0

BIJLAGE 3

Tabellen bij hoofdstuk 7

Tabel B3.1 Verricht u/uw partner op dit moment betaalde arbeid? (eerste meting)

	Uzelf		Uw partner	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, in loondienst	458	75,5%	446	75,0%
Ja, als zzp'er/eigen baas	62	10,2%	82	13,8%
Ja, anders namelijk... ¹	19	3,1%	18	3,0%
Nee	68	11,2%	49	8,2%
Totaal	607	100,0	595	100,0%

Tabel B3.2 Hoeveel uur per week verricht u/uw partner betaalde arbeid? (eerste meting)

	Uzelf		Uw partner	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
1 tot en met 8 uur per week	14	2,6%	9	1,7%
9 tot en met 16 uur per week	52	9,7%	15	2,8%
17 tot en met 24 uur per week	162	30,1%	39	7,2%
24 tot en met 32 uur per week	152	28,3%	76	14,0%
32 tot en met 40 uur per week	135	25,1%	326	60,3%
Meer dan 40 uur per week	23	4,3%	76	14,0%
Totaal	538	100,0%	541	100,0%

Selectie: respondenten die aangeven dat zij/hun partners betaalde arbeid verrichten.

¹ Uit de open antwoorden blijkt dat het hierbij met name gaat om mensen die deels in loondienst en deels als zzp'er/eigen baas werken.

Regioplan Beleidsonderzoek

**Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam**

T 020 531 531 5

F 020 626 519 9

E info@regioplan.nl

I www.regioplan.nl